

Билим ва малака синовлари

— ҳаммамизни изланишга ундади —

1943 йил 20 октябрда Тошкентда Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари бошқармаси таъсис этилган. Демак, Ўзбекистон мусулмонлари идораси ташкил этилганига 80 йилдан кўпроқ вақт ўтди. Бу давр мобайнида диний идора халқимизнинг диний-маърифий савияси юксалиши учун улкан хайрли ишларни амалга оширди. Собиқ иттифоқ даврида бу тизимда иш юритиш осон бўлмаган, 80 дан зиёд масжидда юзга яқин имом-хатиб ишлаган. Шукрлар бўлсин, бугунги кунда 2131 та масжидда 3471 нафар имом-хатиб ва ноиблар динимизнинг соф таълимотини тарғиб этиб, халқимизнинг маърифати юксалиши йўлида хизмат қилмоқда.

Уларнинг билим ва малакасини ошириш борасидаги ишлар ҳам йил сайин такомиллашиб борапти.

2023 йилнинг октябрь–ноябрь ойларида республикамизнинг барча ҳудудларида имом-хатиблар, ноиблар, отинойилар билим ва малака синовидан ўтказилди. Жараёнда бевосита қатнашган Ўзбекистон мусулмонлари идораси раиси ўринбосари **Жалолиддин домла ҲАМРОҚУЛОВ** билан шу ҳақда суҳбатлашдик.

– Ассалому алайкум, устоз. Ўтказилган синовларда имомларнинг қайси жиҳатларига эътибор қаратилди ва ишлари қайси мезонлар асосида баҳоланди?

– Ва алайкум ассалом ва раҳматуллоҳи ва баракотуҳ. Шайх Нуриддин Холиқназар ҳазратлари Ўзбекистон мусулмонлари идорасига раис этиб сайлангач, тизимда кўплаб ислохотлар амалга оширила бошланди. Биргина диний соҳа ходимларининг билим, маҳорат ва тажрибаларини ошириш, масъулиятини янада юксалтириш мақсадида Идора тизимида илк марта малака даражаларини бериш учун ўтказилган синовлар меҳроб ва минбар эгаларини яна ҳам сидқидилдан хизмат қилишга ундайди, иншоаллоҳ.

Мазкур тадбирларда соҳа ходимларининг билим ва малакаларини баҳолашда уларнинг

малакаси, касбий маҳорат ва тайёргарлик даражаси ҳамда вазифасига қай даражада масъулият билан ёндашиш хислатларига алоҳида эътибор қаратилди.

Шунингдек, нотиклик иқтидори, қироати, илмий-ижодий, маънавий-маърифий фаолияти, чет тилларни билиш даражаси ҳамда ахборот-коммуникация технологияларини қанчалик ўзлаштирганлиги тест синовлари ва суҳбатлар асосида аниқланди. Синовлардан муваффақиятли ўтган имом-хатиб ва имом ноибларига олий, биринчи ва иккинчи даражали малака тоифалари тақдим этилди.

– Ушбу синовда имом-домлаларнинг натижалар кўрсаткичи қандай бўлди?

– Маълумки, доимий изланиб, тажрибасини муттасил бойитиб борган мутахассис жамият равнақи учун фойда келтиради. Қувонарлиси, ушбу синовда аксарият имом-домлаларимиз ўзларининг юксак билим ва иқтидорларини намойиш этишди. Жумладан, Тошкент шаҳри, Тошкент, Андижон, Хоразм вилоятлари имом-домлалари бошқа ҳудудларга нисбатан яхши натижа кўрсатишди. Қуйи натижа кўрсатганлар ҳам бўлди. Улар, асосан, масжидларда иш ва ҳужжат юритиш, замонавий ахборот-коммуникация технологиялари ва чет тилларини билиш борасида камчиликларга йўл қўйишган. Аммо буларни барта-
раф этса бўлади.

Ўзингники бўлишига нима етсин?!

Яманлик олим Ҳасан ал-Мукрий ёзади: «Ислом ҳамкорлик ташкилотига аъзо 60 га яқин давлат, шу мамлакатларда яшаётган 2 млрд мусулмон ўзлари учун шу кунгача бирорта фазовий тармоқ яратмабди, дастурлар ишлаб чиқмабди. Бугун эса бошқаларга ялиниб, ўшаларнинг оғзига қараб ўтирибди. Бу ҳол Ислом таълимотига зид, сийратга хилоф, ҳаёт қонуниятларига терсдир.

Агар ихлосли мусулмонлар интернет тармоқларига ўзлари эга бўлганларида, бошқалар уларни дунёдан узиб қўя олмас, агар узса, бировларга ялинмас эди.

Қарийб ярим асрдан бери дунёнинг турли минтақаларида турли қуроли ҳаракатларга берилган диндор ёшлар илм-фан соҳасида жидду жаҳд қилганларида, ҳеч шубҳасиз, уммат учун кўпроқ фойда келтирган бўлишарди.

Тўғриси, мен замонавий жиҳозлардан кенг фойдалансам-да, интернет ҳақини тўлаб қўйган бўлсам-да, бу нарсалар мусулмонларники бўлмагани учун яйрай олмайман. Қанийди мусулмон физик ва математикларимиз мана шу каби ишларга муносиб ҳисса қўшишса. Қанийди шу нарсалар ўзимизники бўлса...»

Ижтимоий тармоқларда эълон қилинган ушбу мақола барчани яна бир бор огоҳликка чақирди. Айниқса, **“Ислом ҳамкорлик ташкилотига аъзо 60 га яқин давлат... ўзлари учун шу кунгача бирорта фазовий тармоқ яратмабди...”** жумласи ачинарли ҳақиқат.

“Ҳидоят”, “Мўминалар” журналлари ҳамда “Ислом нури” газетасида Мунаввар Рустам қизи тайёрлаган “Ислом тамад-

дуни тарихидан” рукни остида: Фазл ибн Яҳё, Жобир ибн Ҳайён Аздий, Марям Устурлобия Ижлия, Бани Мусо, Аҳмад ибн Муҳаммад Фарғоний, Ҳасан ибн Ҳайсам, Фотима Фихри, Ибн Аввом Ишбили, Абдурахмон Хозиний, Ибн Байтар, Муҳаммад Шариф Идрисий каби мусулмон олимларининг кашфиётлари мунтазам бериб борилмоқда.

Ушбу мақолаларда ёритилган ихтиролар бир тарафдан хурсанд қилса, бошқа тарафдан, уларнинг бирортаси лоақал ўтган асрга тегишли эмаслиги кишини ўйга толдиради. Барчаси VIII–XIII асрларга тегишли.

Фақат XV ва XVI асрлар, яъни усмонлилар даврида турли кашфиётларга уринишлар самара берган. Масалан, Туркиянинг Галатасаройидан инсон парвози амалга оширилди. XV асрда туркиялик олим Оқшамсиддин микробларни кашф этди.

Юқоридаги маълумотлардан Ислом дини мўминларни ҳар соҳада илгарилаш, замон билан ҳамнафас яшашга ундаши ойдинлашади. Бу фикримизга далил мусулмонлар қўлга киритган кашфиётлар ғарб оламини ҳам рақобатга чақира олгани ва ғаввослик ихтироси, тиббий кўзойнак, матбаа ускунаси, камера, автомат роботлар, компас, қон айланиш тизими каби яна бир нечта кашфиётлар ғарб олимларига нисбат берилса-да, аслида мусулмон алломаларнинг илмий ютуқларидир.

Кашфиётлар олдингига нисбатан кескин камайганига турли сабаблар бўлса-да, юртимизда бу борада кенг қўламли ислохотлар бошлаб юборилган.

Демак, юртимиздан қайта-қайта ҳар соҳада олимлар етишиб чиқишидан умид қилсак бўлади.

Юлдуз КОМИЛОВА
тайёрлади.

Мундарижа

Ражаб уруғ экиш, Шаъбон уни суғориш ва Рамазон ҳосилни йиғиб олиш оидидир.

Ражаб ойидаги “уруғ экиш” тавба қилиш, ҳаром амаллардан тийилишдир. Шаъбон ойида уни шавқ, муҳаббат ва Набий соллаллоҳу алайҳи ва салламга салавотни кўп айтиш ила уларни “суғориш” лозим. Рамазон ойи ана шу ҳосилни йиғиш вақтидир.

Ҳабиб УМАР

9

МЎМИННИНГ МЕЪРОЖИ

Сафларни тўғриланг,
жипслаштиринг!

13

ҚУРЪОН САБОҚЛАРИ

Расулulloҳнинг исмлари
нега кам зикр этилган?

18

ТОБЕИНЛАР ҲАЁТИДАН

Бир кўшинга тенг
бир мусулмон

25

МУҲИМ МАНБА

“Баёнул фурқон
фи таржаматил Қуръон”

30

САОДАТ АСРИГА САЁҲАТ

Уҳуд ғазоти

32

САЛОМАТЛИК

Сувни суннатга мувофиқ
ичишда шифо бор...

Билим ва малака синовлари
ҳаммамизни изланишга ундади 1

ТАЯНЧ НУҚТА

Ўзингники бўлишига нима етсин?! 2

ТАФСИР

Ихлосли мўмин баракалидир 4

ОГОҲЛИК – ДАВР ТАЛАБИ

Фитна – кўз илғамас хатар 6

ИЖОБАТЛИ ДУОЛАР

Савоби улкан амал 8

САҲОБАЛАР ҲАЁТИ

Иймон шижоати 10

МУТОЛАА

Ақли бор-у, тақвоси йўқ
банда – шарманда... 12

ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИ КУНИ

Ҳар йигит Ватан ҳимоячисидир 14

ДИНИМИЗНИ ЎРГАНАМИЗ

Бобонинг меросдаги ҳолатлари 15

МАСАЛА

Сўраган эдингиз 16

ТАЗКИЯ

Аллоҳнинг муҳаббати 19

МУНАВВАР ОЛАМ

Фатволар тўплами – илм манбаи 21

ДУНЁДАН ДАРАКЛАР

Ислом ва олам 22

ДИН ВА ФАН

Фазода Қуръон ўқиган илк мусулмон 23

BOLALAR SANIFASI

Илм олиш фазилати 24

МАЪНАВИЯТИМИЗ МЕЪМОРЛАРИ

Ўзбек адабиётида мумтоз наът 26

ШЕЪРИЯТ

Шукрона айтурман Қодир Эгамга... 27

АҚИДА

Такфир Исломнинг моҳиятига
зиддир 28

САЛОМАТЛИК

Балиқ иммунитетни кўтаради 29

Журналда оятлар, ҳадислар бор. Ножоиз жойларга қўйманг!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَثْبِيتًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ
فَأَتَتْ أَكْثُلَهَا ضِعْفَيْنِ فَإِنْ لَمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطُلٌّ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ.

Ихлосли мўмин баракалидир

“Молларини Аллоҳ ризолигини истаб, самимий дилларидан чиқариб сарф қиладиган кишилар адирдаги боққа ўхшар: унга жала қуйгач, ҳосилини икки баробар етиштирар. Агар унга жала ёғмаган бўлса, томчилаб ёққан ёмғир ҳам (ўзига яраша ундирар). Аллоҳ қилаётган амалларингизни кўриб турувчидир” (Бақара сураси, 265-оят).

Ҳар бир мусулмон ҳаёти давомида яхши амаллар, эзгу ишлар пайида бўлиши лозим. Чунки хайрли ишлар мўмин кишининг ҳаёти мазмунига айлансагина, ояти кариманинг амалдаги иботини кўради.

Ояти каримада мўмин киши васф қилинмоқда. У риё учун эмас, Аллоҳнинг розилиги учун ихлос билан садақа қилади. Унинг қалби силлиқ тошдек қотиб қолгани йўқ, балки иймон нури ила мунаввар, яхшилик умиди билан обод.

“Молларини Аллоҳ ризолигини истаб, самимий дилларидан чиқариб сарф қиладиган кишилар адирдаги боққа ўхшар”.

Тепалиқдаги боғ баҳаво бўлади. **“Унга жала қуйгач, ҳосилини икки баробар етиштирар”.** Яъни, у ёққан ёмғирдан унумдор бўлади. Тўла ишонч билан, Аллоҳнинг

розилигини тилаб қилинган садақа ҳам шундай: эгасини мўл савобга эриштиради. У боғнинг меваси кўпайиши учун доимо кучли ёмғир ёғиши шарт эмас.

“Агар унга жала ёғмаган бўлса, томчилаб ёққан ёмғир ҳам (ўзига яраша ундирар)”. Майдалаб ёққан ёмғир билан ҳам унинг меваси кўпаяверади. Шунингдек, мўмин банданинг риёсиз, миннатсиз ва озорсиз, ихлос билан қилган нафақаси оз бўлса ҳам, кўп ажр-савобга сабаб бўлаверади.

“Аллоҳ қилаётган амалларингизни кўриб турувчидир”.

Ким нима қияпти, садақани қандай беряпти, ким Аллоҳнинг розилигини истаяпти – ҳамма ҳаммасини Аллоҳ кўриб туради.

Хайр ва ҳасанотни мўл қилиш, сахий бўлиш лозим. Аллоҳ хайр қилувчи, сахий қулларини севади.

“Бир дона хурмо билан бўлса ҳам, фақирга икром этган кишига ўша хурмо донаси беш нарсани муждалайди:

- 1) мен бир дона эдим, мени кўпайтирдинг;
- 2) кичик нарса эдим, улғайтирдинг;
- 3) мен душман эдим, сен дўст айладинг;
- 4) мен ейилиб йўқ қилинардим, мени абадийлаштирдинг;

5) ҳозиргача сен мени сақлашга ҳаракат этардинг, бундан буён мен сенинг сақланишингга сабаб бўламан”.

Аллоҳ таоло барчамизнинг садақа, эҳсонларимизни бериё, бенуқсон қабул айлаб, савобларини кўпайтириб берсин.

Зайниддин ҒИЁСИДДИНОВ,

Олтинқўл тумани “Маслаҳат” жоме масжиди имом-хатиби

Билим ва малака синовлари

ҳаммамизни изланишга ундади

1 – Имом-домлалар фаолиятида энг кўп кузатилган камчиликлар нималардан иборат бўлди?

– Алоҳида таъкидлашни истардимки, имомларнинг нотиклиги, қироати, фикҳий билимлари ва диний саводхонлиги ҳайъат аъзоларини хурсанд қилди. Улар бу борада, ҳақиқатан, яхши мутахассис. Бироқ айрим жиҳатларда, жумладан, илмий-ижодий фаолиятда, ахборот-коммуникация технологияларидан унумли фойдаланиш, ижтимоий тармоқларда маънавий, маърифий, диний тарғиботлар олиб боришда нуқсонлар кузатилди.

Бугунги кун имомидан нафақат махсус билимлар, балки хорижий тиллар, ахборот-коммуникация технологияларини ҳам етарли даражада ўзлаштиришлари талаб этилади. Чунки ушбу нарсалар бугун ижтимоий, маънавий ҳаётимизга шу қадар кириб борганки, ҳаётимизни уларсиз тасаввур этиб бўлмайди.

Ўзбекистон мусулмонлари идораси келгусида ташкил этиладиган малака ошириш курслари ва бошқа машғулотларда ана шу каби камчиликларни бартараф этишга алоҳида эътибор қаратади.

– Тўғри таъкидладингиз, чиндан ҳам бугун ижтимоий тармоқдан унумли фойдаланиш, ҳолис ва қизиқарли контентлар яратиб, кишиларга фойдали маълумотлар бериш долзарб масала. Шу ҳақда ҳам тўхталиб ўтсангиз.

– Ҳозирги пайтда Ўзбекистон мусулмонлари идораси, унинг ҳудудий вакилликлари, масжидлар ҳамда диний соҳа ходимларининг жами 45 та веб-сайти, 433 та “Meta”, 140 та “Instagram”, 134 та “YouTube” саҳифаси, 655 та “Telegram” ҳамда 8 та “Twitter” канали фаолият олиб бормоқда. Уларда ҳар жиҳатдан долзарб бўлган контентлар тайёрланиб, ўқувчилар эътиборига ҳавола этиляпти. Обуначиларнинг умумий сони “Meta” саҳифасида 2 212 470 та, “Youtube” саҳифасида 2 478 243 та, “Instagram” саҳифасида 2 157 971 та, “Telegram” каналида 1 854 343 тани ташкил этиб, жами 11 430 083 тага етади. Бу кўрсаткич ўтган йили 7 412 013

тани ташкил этган. Бу эса ўтган йилга нисбатан 30 фоиз кўп дегани.

– Ҳозирги пайтда имом-домлалар ва отинойиларимизнинг аҳоли билан иш олиб боришлари қандай кечмоқда?

– Имом-домлалар ўз ҳудудида истиқомат қилаётган юртдошларимизнинг аҳил-иноқ, дўст-биродар, елкадош бўлиб яшашлари учун диний тарғибот олиб боришаётган бўлса, отинойиларимиз маҳалладаги аёл-қизлар масалалари билан жиддий шуғулланишмоқда. Шунингдек, кам таъминланган, боқувчиси йўқ, ногиронлиги бўлган шахсларни имом-домлалар ҳомийларни жалб қилган ҳолда қўллаб-қувватлаб келмоқдалар.

– Олис ҳудудлардаги кам даромадли масжидлар ва уларнинг имом-домлаларини қўллаб-қувватлаш учун қандай имтиёз ва ёрдамлар кўзда тутилган?

– Ўзбекистон мусулмонлари идораси олис қишлоқ ҳудудларидаги кам даромадли масжидларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашга ҳаракат қилмоқда. Мазкур масжидларда хизмат қилаётган 150 нафар имом-хатиб ва 100 нафар имом ноибига қўшимча ҳақ тўланади.

Бугунги кунда имом-домлалар дин тарғиботчиси, шариат пешвоси бўлиш билан бирга, жамиятдаги хайрли ислохотларнинг фаол иштирокчиси экан, уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, муаммоларига ўз вақтида ечим топиш долзарб вазифадир. Ўзбекистон мусулмонлари идораси олис ҳудудлардаги имом-домлаларнинг Имом Бухорий номидаги Тошкент ислом институтининг махсус сиртқи бўлими ва модуль таълим тизимида таҳсил олишлари ҳамда Ўзбекистон халқаро ислом академияси ҳузуридаги Малака ошириш маркази ва унинг ҳудудий филиалларида билим ва малакаларини оширишларига кўмаклашмоқда.

Муҳаммадмурод АБДУРАҲИМОВ
суҳбатлашди.

Шайх Нуриддин ХОЛИҚНАЗАР,
Ўзбекистон мусулмонлари идораси
раиси, муфтий

Комил мусулмон инсон тугул, ҳатто чу-
молига ҳам бесабаб озор бермайди. Энди
ўзимиз бир хулоса қилайлик, энг мит-

Фитна – кўз илғамас хатар

(Давоми. Бошланиши
ўтган сонларда.)

ЯЛТИРОҚ ШИОРЛАР ФИТНАСИ

Ҳозирги вақтда муқаддас динимизга ғаразли кимса-лар томонидан ичкари ва ташқаридан турли хуруж-лар бўлаётгани ҳеч ким-га сир эмас. Дин ниқоби остида турли бузғунчиликларни қилаётганлар ичкаридан, исломофобия-га ҳаракат қилиб, динимизни ёмонотлиқ қилмоқчи бўлганлар эса, ташқаридан фитналар уюштираётир. Улар бу йўлда турли ҳайқириқлар, чақириқлар, жим-жимадор шиорлар, қуруқ ваъдалару амалга ошмайдиган орзулардан “хўрак” сифатида фойдаланишади. Тарихдан маълумки, бу каби ялтироқ шиор-лар аҳли сунна вал жамоадан ажраб чиққан тоифаларга белги ва аломат бўлиб қолган. Масалан, мўътазилалар адашган тоифа бўлсалар-да, ўзларига “Аҳлут тавҳид” – “Тавҳид тарафдорла-ри”, “Аҳлул адл” – “Адолат тарафдорла-ри” каби номлар қўйиб олишган. Бошқа адашган оқимларнинг ишлари ҳам ай-ни шундай. Улар жимжимадор шиор ва номлар остида энг қабих ишларни амал-га оширган. Бунга тарих гувоҳ. Бундай тоифаларнинг даъволари ёлғондан ўзга нарса эмас. Дин номидан айтилаётган жимжимадор гаплару баландпарвоз ши-орларнинг ҳеч қандай асоси йўқ. Чунки Ислом дини инсонларни фақат эзгулик-ка, яна такрор айтамыз, фақат эзгулик-ка чақиради. Мусулмон киши эса мана шу эзгуликка хизмат қилади. Бировга ёмонлик қилмайди, зарар келтирмайди.

ти ҳашаротнинг риоясини қилган мусулмон мавжудотлар гултожи – ҳазрати инсонга озор берадими?!

Бугунги кунга келиб ҳам ҳолат ўзгармади. Шиддат билан ривож-ланаётган давримизда фикрлар, ахборотлар тўқнашуви жаҳон май-донига кўтарилди. Фитнанинг минг бир тури авж олди. Қуроллар ўрнини кўпроқ қаламлар эгаллади. Энг ёмо-ни, бу йўлда муқаддас тушунчалар ва ихтилофли масалалар асос қи-либ олинди. Улар “моҳирлик” билан бузиб талқин қилинди ва қилинмоқда. Фитна бозорида сотилаётган мана бу бузук ғояларнинг харидорлари борлиги энг катта мусибатдир.

Абу Идрис Ховланий розияллоҳу ан-ҳудан ривоят қилинади, у Ҳузайфа ибн Ямоннинг мана бундай деяётганини эшитган:

“Одамлар Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламдан яхшилик ҳақида сўрар эдилар. Мен эса ўзимга етиб қолмасин деб хавфсираб, ёмонлик ҳақида сўрар эдим. Бас, у зотга:

– Эй Аллоҳнинг Расули, албатта, биз жоҳилиятда ва ёмонликда эдик. Бас, Аллоҳ бизга ушбу яхшиликни берди. Ушбу яхшиликдан кейин ёмонлик бор-ми? – дедим.

– Ҳа, – дедилар.

– Ўша ёмонликдан кейин яна яхшилик борми? – дедим.

– Ҳа. Унинг тутуни бор, – дедилар.

– Унинг тутуни нима? – дедим.

– Ҳидоятсиз йўл бошлайдиган қавмдир. Улардан (баъзи нарсаларни) ёқтирасан ва (баъзи нарсаларни) инкор қиласан, – дедилар.

– Ўша яхшиликдан кейин ёмонлик бор-ми? – дедим.

– **Ҳа. Жаҳаннам эшигида турган даъватчилар. Ким уларга ижобат қилса, унга отарлар, – дедилар.**

– **Эй Аллоҳнинг Расули, уларни бизга сифатлаб беринг, – дедим.**

– **Улар ўзимизнинг қавмдан, ўзимизнинг тилимизда гапирадилар, – дедилар.**

– **Ўша нарса менга етса, нима қилишимга буюрасиз? – дедим.**

– **Мусулмонлар жамоати ва уларнинг имомини лозим тутасан, – дедилар.**

– **Агар уларнинг жамоати ҳам, имоми ҳам бўлмаса-чи?! – дедим.**

– **Агар дарахтнинг томирини тишлаб бўлса ҳам, ўша фирқаларнинг барчасидан четда бўл. Сенга ўлим келганда ҳам ўша ҳолда бўлишга ҳаракат қил, – дедилар”** (Имом Бухорий ривояти).

Ҳадисдан хулоса шуки, фитна вақтида турли жимжимадор, лекин ичи жирканч шиорларни кўтариб чиқаётганларга эмас, асри саодатдан бери халқни ҳаққа чақириб келаётган аҳли сунна вал жамоа шиорига талпиниш ва уни маҳкам ушлашга чақирилмоқда.

ТАФРИҚАГА СОЛИШ ФИТНАСИ

Аллоҳ таоло инсонларни биргаликда жамоа-жамоа бўлган ҳолда яшашга буюради. Бунинг ҳикмати шуки, инсонлар бир-бирлари билан танишсинлар, хайрли ва эзгу ишларда ҳамкорлик қилсинлар. Бу ҳақиқатни Аллоҳ таоло Қуръони карим оятларида бундай баён қилади:

“Эй одамлар! Биз сизларни бир эркак ва аёлдан яратдик ва сизларни ўзаро танишишингиз учун халқлар ва қабилалар қилиб қўйдик. Албатта, Аллоҳнинг ҳузурида энг ҳурматлигингиз энг тақводорингиздир. Албатта, Аллоҳ билувчи ва хабардор Зотдир” (Ҳужурот сураси, 13-оят).

Ояти каримада башариятни бир ота ва бир онадан яратилгани, уларни турли миллат ва элатларга бўлингани айтилмоқда. Бунинг бир қанча биз билган ва билмаган ҳикматлари бор. Ҳикматларидан бири дунёдаги инсонлар

бир-бирлари билан танишиб, маърифат ҳосил қилишлари ва бу ишни фитрий иш эканидир.

Одамларнинг турлича бўлишида ҳам бир ҳикмат бор. Бу ҳикмат қуйидаги ояти каримада мана бундай баён қилинади:

“Агар Раббинг хоҳласа, одамларни бир уммат қиларди” (Ҳуд сураси, 118-оят).

Аллоҳ таоло инсонларни ҳар хил қилиб яратди. Унинг иродаси шундай бўлди. Агар хоҳласа, уларни бир уммат қилиб қўярди. Чунки инсон табиатидан маълум нарса шуки, бирхилликдан зерикади, малолланади. Бундан келиб чиқадики, инсониятнинг ҳар хиллиги бирхилликка хизмат қилар экан.

Фирқаларга бўлиниш жуда кўп салбий оқибатларни келтириб чиқаради. Уларни қуйида далиллар билан бирма-бир баён қиламиз.

Фирқаланиш мумкин эмас! Чунки фирқаларга бўлиниш Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи ва саллам қайтарган қабих иш саналади. Ўзини чин уммат саноовчи ҳар бир киши бу ишни қилишдан ниҳоятда эҳтиёт бўлади. Зеро, Китоб ва суннатда бу борада бир қанча қайтариқлар келган.

Фирқаланиш кулфат келтиради. Фирқаланиш ҳеч бир замонда бирор кишига фойда келтирган эмас. Унинг ортидан фақат азоб келган.

Нўъмон ибн Башир розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: «Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: **“Жамоат – раҳмат, фирқаланиш азобдир”**, дедилар» (Имом Аҳмад ривояти).

Фирқаланиш ортидан одамлар устига ёғилган қанчадан-қанча бало-офатлар, азоб-уқубатлар, турли кулфатлару мусибатлар яқин ва узоқ тарихдан маълум.

Тафриқачи мунофиқ ва ёлғончи бўлади. Фирқа ташкил қилувчи шахс холис одам бўлмайди. У ўз атрофига ноҳақдан бўлса ҳам, ўзини қўллаб-қувватлайдиган тарафдорларини йиғади. Бу йўлда у ҳар қандай хийла-найрангдан фойдаланади.

(Давоми бор.)

Савоби улкан амал

Саҳобалар Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг суннатлари кенг ёйилишида беқиёс хизмат қилишган. Бу бежизмас. Чунки Пайғамбаримиз алайҳиссалом бундай деганлар: **“Менинг гапимни эшитиб, ёдлаб, сингдириб, сўнгра қандай эшитган бўлса, ана шундай етказган одамни Аллоҳ неъматлантурсин”** (Имом Термизий ривояти).

Таҳоратдан сўнг дуо қилишнинг фазилатига тўхталсак. Умар ибн Хаттоб розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: **«Ким яхшилаб таҳорат олса, сўнгра: “Ашҳаду аллаа илаҳа иллаллоҳу ваҳдаҳу лаа шарийкалаҳу ва ашҳаду анна Муҳаммадан абдуҳу ва Расулуҳу”, деса, унинг учун жаннатнинг саккизта эшиги очилади ва хоҳлаганидан киради»**, дедилар (Имом Муслим ривояти).

Имом Термизий Умар ибн Хаттоб розияллоҳу анҳудан ривоят қилган ҳадисда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: **«Ким яхшилаб таҳорат олса, сўнгра: “Ашҳаду аллаа илаҳа иллаллоҳу ваҳдаҳу лаа шарийкалаҳу ва ашҳаду анна Муҳаммадан абдуҳу ва Расулуҳу. Аллоҳуммажъалний минат-таввабийн важъалний минал мутатоҳҳирийн” деса, унинг учун жаннатнинг саккизта эшиги очилади ва хоҳлаганидан киради»**, дедилар.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг суннатларига мувофиқ ҳар бир мўмин таҳоратдан сўнг юқоридаги муборак калималарни айтишга одатланиши мақсадга мувофиқдир. Эътибор қаратадиган бўлсак, таҳорат жуда осон, савоблари улкан, гуноҳларни кетказувчи, Аллоҳга яқинлаштирувчи ҳамда жаннатга етакловчи амалдир. Аммо эътиборсизлик, дангасалик ва бепарволик сабаб бунга амал қилмаймиз.

Аллоҳ таоло барчамизни ҳар бир ишда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг суннатларини ўрганиб, унга амал қилиб яшашни насиб айласин!

Обиджон ИСМОИЛОВ,

Сариосиё тумани

“Имом Низомиддин Сангардакий”

жоме масжиди имом-хатиби

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Айюб алайҳиссалом дуоси

أَيُّ مَسْنَى الضُّرِّ وَأَنْتَ
أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

Ўқилиши: “Анний массанияз ғурру ва Анта арҳамур роҳимийн”.

Маъноси: “Албатта, мени зарар тутди. Сен Ўзинг раҳмлиларнинг раҳмлисисан” (Анбиё сураси, 83-оят).

Юнус алайҳиссалом дуоси

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي
كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

Ўқилиши: “Ла илāҳа илла Анта, субҳāнака, инний кунту миназ золимийн”.

Маъноси: “Сендан ўзга илоҳ йўқ, Сен поксан, мен золимлардан бўлдим” (Анбиё сураси, 87-оят).

Комил мўмин дуоси

وَأَفْوَضُ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ
اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ

Ўқилиши: “Ва уфаввиғу амрий илаллоҳ. Инналлоҳа бағийрум бил ғибād”.

Маъноси: “Мен ишимни Аллоҳнинг Ўзига топширдим. Албатта, Аллоҳ бандаларини аниқ кўриб турувчидир” (Ғофир сураси, 44-оят).

Сафларни тўғриланг, жипслаштиринг!

Жамоат билан намоз ўқиш сунна-ти муаккададир. Жамоат намозининг савоби ёлғиз ўқилган намоздан йигир-ма етти даража ортиқдир. Жамоатга Аллоҳнинг раҳмати тушиб туради.

Жамоат намозида сафлар жипс ва текис бўлиши ҳам суннатдир. Нўъмон ибн Башир розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади. Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам: **“Ёки албатта, сафларингизни тўғри қилурсиз, ёки Аллоҳ юзларингизни қарама-қарши қилиб қўюр”**, дедилар (Бешовлари ривоят қилган).

Жамоат намозида сафни тўғри олиш ўта муҳим, сафни тўғриламаслик ўзаро нафрат ва ёмон кўришга олиб келади.

Имом Муслим Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг сафларни худди камон ўқини тўғрилагандек тўғрилашларини ривоят қилган. Шунинг учун имомлар жамоатга сафларни тўғрилаш лозимлигини доим эслатиб туришлари лозим.

Масжидга келганда биринчи сафдан тўлдириб бориш керак. Биринчи саф иккинчи сафдан, иккинчи саф учинчи сафдан афзал ҳисобланади.

Биринчи сафда имомнинг ортида имомликка лойиқ аҳли илм ва қорилар туриши керак. Абдуллоҳ розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади. Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам: **“Менга сизлардан етуклик ва ақл эгалари яқин турсин. Сўнгра уларга яқин келадиганлар”**, деб уч марта айтдилар (Имом Муслим, Имом Абу Довуд, Имом Термизий ва Имом Насоий ривоят қилган).

Баро розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади. Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам: **“Албатта, Аллоҳ таоло ва Унинг фаришталари биринчи сафларни тўлдирувчиларга салават айтадилар. Аллоҳ таоло учун банданинг сафни тўлдириши учун босган қадамидан кўра маҳбуброқ қадам йўқдир”**, дедилар (Имом Абу Довуд ва Имом Насоий ривояти).

Биринчи сафда бўш жой бўлса, орқа сафдаги киши иккинчи сафдагилар орасидан биринчи сафга ўтаверади. Бунда иккинчи сафдагиларга озор берган бўлмайди.

Анас розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади. Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам: **“Сафларингизни жипслаштиринглар, орани яқинлаштириб, бўйинларни тўғри (чизикда) тутинглар! Жоним измида бўлган Зотга қасамки, мен сафдаги оралиқлардан шайтонларнинг худди қора қўзичоқлар каби кираётганини кўраман”**, дедилар (Имом Абу Довуд ва Имом Насоий ривоят қилган).

Сафда оёқларни эмас, елкани елкага теккизиб, жипсланиб, бўш жой қолдирмай, олдинга ёки орқага эгилмай туриш шарт.

Ибн Умар розияллоҳу анҳумодан ривоят қилинади. Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам: **“Сафларни тўғриланг! Елкаларингизни тенглаштиринг! Очиқ жойларни тўлдиринг! Биродарларингиз қўлига мулойим бўлинг! Шайтон учун очиқликлар қолдирманг! Ким сафни етказиб (тўлдириб) турса, Аллоҳ ҳам уни (муродида) етиштиради. Ким сафни узса, Аллоҳ ҳам уни узади”**, дедилар (Имом Абу Довуд ва Имом Насоий ривоят қилган).

Сафни тўғрилаш ёки тўлдиришга ишора бўлганида шошилмай, мулойимлик ила ҳаракат қилиш лозим.

Сафда бир кишининг ўзи ёлғиз туриши макруҳдир. Шунинг учун кечиккан киши имом руку қилгунча, кимдир келиб, ёнига туришини кутиб туради. Агар ҳеч ким келмаса, олдинги сафнинг ўнг ёки чап четидаги бир кишининг елкасига енгил туртиб, орқага ўтишга ишора қилади. Агар олдинги сафда турган бу масаладан хабари бўлмай, намозни бузиб қўйиш хатари бўлса, сафда бир ўзи туриб, имомга иқтидо қилаверади.

Намоз ичида бир саф миқдорича юриш, яъни олдинги сафга ўтиш намозни бузмайди. Аммо икки саф олдинга юрмоқчи бўлса, ўртадаги сафда бир оз (энг камида уч тасбеҳ айтиш муддатича) тўхтаб, кейин олдинги сафга ўтиши керак. Бирданига икки саф юрса, намози бузилади (“Оламгирия”, “Қозихон”).

Манбалар асосида
Акмалхон АХМЕДОВ
тайёрлади.

Иймон шижоати

Макканинг тинч ва осуда тунларидан бирида “Абу Уҳайҳа” лақабини олган Саид ибн Ос ибн Умайя Ҳажун тепалигидаги уйидан Ҳарам сари йўл олди. У бошига қимматбаҳо қизил салласини ўраб олган ҳолда атрофдагиларни назар-писанд қилмай гердайиб борарди. У Яман подшоҳлари киядиган олтин иплар билан нақшланган зарбоф тўнани эгнига ташлаб олган эди...

Унинг ёнида белига қиличларини тақиб олган бир тўда хизматкорлари ҳам борарди. Ўнг тарафида ўғли Холид, чап тарафида Бани Абдушамс қавмининг бир тоифаси зарбоф ва нафис ипак кийимларда қадам ташларди. Абу Уҳайҳанинг Ҳарамга намоийшкорона йўл олганини кўрган одамлар: «Ана, “Зут-тож” келяпти», деб бир-бирларини туртиб қўйишарди. Чунки Макка аҳли уни шундай лақаб билан атардилар. Чунки у бошига салла киймоқчи бўлса, уни ечмагунича қурайшлик бирон киши у кийган салла рангидек саллани кийишга ҳадди сиғмасди. Каъба олдида ўз йиғинини ўтказишга келаётган бу тўдани кўриб одамлар йўл бўшатди. Абу Суфён ибн Ҳарб, Утба ибн Рабиъа, Абу Жаҳл ибн Ҳишом ва бошқа қурайш саййидлари пешвоз чиқиб, у билан кўришдилар. Саид ибн Ос йиғинда:

– Менга хабар беришича, Саъд ибн Абу Ваққос Муҳаммадга эргашибди! Бу етмагандай қурайшлик бир кишини уриб, қонини тўкибди. Чунки у бечора бор-йўғи “олиҳалар”имиздан бошқасига ибодат қилишдан уни қайтармоқчи бўлибди...

Орада бироз тин олиб, бирдан қаҳр отига миниб деди:

– Лот ва Уззога қасамки, Бани Ҳошимнинг юзидан ўтолмай Муҳаммад ибн Абдуллоҳга индамай қараб турсанглар, бир ўзим бу ишни ҳал қиламан. Абу Кабшани Маккада Илоҳига ибодат қилишдан ўзим тийиб қўяман...

Шундай деб у яна қандай келган бўлса, худди шу тариқа изига қайтди. Унинг ўғли Холид ибн Саид ибн Ос эса Муҳаммад ва унинг даъвати ҳақида бирон янги хабарни эшитиш ниятида қавм йиғилиб турадиган Ҳарам олдида қолди. У Расулуллоҳ алайҳиссалом ҳақларида эшитганида отасининг у зотга ва асҳобларига нисбатан нафратини оқлайдиган бирон нарсани топмади. Янги пайғамбар ва унга эргашганларга отаси билан қурайш зодагонлари қалбида аланга олаётган ҳасад, кин-адоват ва ёмон кўришни оқлайдиган бирон аломатни кўрмади.

* * *

Қуёш ботиб, кеч киргач, Холид уйига қайтди. У отасига ҳар кунги одати – кечки саломни бермасдан, ўз хонасига ўтиб ётди. Унинг бутун фикру хаёлини Муҳаммад даъват этаётган дин ҳамда отасининг раҳм-шафқатдан йироқ зўравонларча айтган таҳдидли сўзларидан хавфсираш эгаллаб олди.

* * *

Тун охирлаб, тонг отай деб қолганда уйкуга кетди. Орадан озгина вақт ўтар-ўтмай кўрган даҳшатли тушидан бутун бадани титраб деди: “Аллоҳга қасамки, кўрган бу тушим ҳақ тушдир”.

* * *

Холид тушида жаҳаннамнинг чуқур Саҳиқ водийси четида турганини кўрди. Бу водийда юракни қинидан чиқазадиган ва жонларни қаттиқ сиқадиган эшак ханграшидек олов алангаланиб ловуллаб турарди. У водий қирғоғидан узоқлашмоқчи бўлганида отаси пайдо бўлиб, қўполлик билан уни олов қаърига торта бошлади. У отасига қаттиқ қаршилиқ кўрсатиб, жон ҳалпида оловдан узоқлашмоқчи бўларди. У мадори қуриб ҳолдан тойгунича отаси билан қаттиқ олишди. Чунки жаҳаннамга қулашига бир баҳя қолганди. Тўсатдан Муҳаммад ибн Абдуллоҳ пайдо бўлиб, икки қўли билан белбоғидан ўзига тор-

тиб олди ва уни жаҳаннамдан қутқариб қолди.

* * *

Тонг ёришгач, Холид ибн Саид ибн Ос Абу Бакр Сиддиқ розияллоҳу анҳунинг уйига ўтди. Бунга сабаб шуки, улфат ва қадрдонлиги учун бу туши ҳақида сўраб ўзига қаноат ҳосил қилиш эди. Кўрган тушини айтиб берганида ҳазрат Абу Бакр унга бундай деб насиҳат қилди:

– Эй Холид, Аллоҳ сенга бир яхшиликни хоҳлабди. Аллоҳ субҳонаҳу ва таоло Муҳаммад ибн Абдуллоҳни тўғри ва ҳақ дин билан юборди. Бу дин кўп ўтмай ҳамма динлар устидан ғолиб чиқади. Гарчи мушриклар ёмон кўрсалар ҳам. Эй Холид, агар унга эргашсанг, сенга жаннат эшиклари очилади, сен билан дўзахнинг ораси тўсилади. Аммо сени жаҳаннамга тортган отанг ўзи унга тушувчидир.

* * *

Абу Бакрнинг сўзи далда бўлиб, Холид Расулulloҳ алайҳиссаломнинг олдиларига борди. Ўша вақтда Расули акрам “Ажйод” деган жойда яширин ибодат қилаётган эдилар. У кўришиб бўлгач:

– Эй Муҳаммад, бизларни қайси амалга даъват этасиз? – деди.

Набий алайҳиссалом:

– Сизларни шериги йўқ ёлғиз Аллоҳга, Унинг бандаси ва Расули эканимга иймон келтиришга, зарар ҳам, фойда ҳам бермайдиган, ўзига ким ибодат қилиб, ким юз ўгираётганини фарқламайдиган тошларга ибодат қилишдан воз ке-

чишингизга даъват қиламан, – дедилар.

Буни эшитиб Холиднинг қалби очилиб деди:

– Аллоҳдан ўзга илоҳ йўқ ва албатта сиз Аллоҳнинг бандаси ва Расули деб гувоҳлик бераман.

Холид бу динга бешинчи ёки олтинчи киши бўлиб иймон келтирди. Негаки, бу улуғ фазлга Хадича бинти Хувайлид, Зайд ибн Ҳориса, Али ибн Абу Толиб, Абу Бакр Сиддиқ, Саъд ибн Абу Ваққос ундан олдин эришган эдилар.

* * *

Расулulloҳ алайҳиссалом саҳобаларига Ҳабашистонга ҳижрат қилишга рухсат бергач, Холид ибн Саид ибн Ос ва унинг хотини Омина бинти Халаф Хузобий ҳам бирга йўл олди. У ерда Аллоҳга даъватчи ҳолда ўн йилга яқин қолиб кетишди. Эр-хотин фақат мусулмонлар Хайбарни фатҳ этишгандан кейин Мадинага қайтиб келишди. Расулulloҳ алайҳиссалом унинг қайтиб келганидан беҳад хурсанд бўлдилар. Муҳожирларга улуш ажратганларидек унга ҳам Хайбар ўлжаларидан улуш бердилар. Уни Яманга волий қилиб қўйдилар. У Яманда Расулulloҳ алайҳиссалом Аллоҳ ҳузурига рихлат қилгунларича волий бўлиб турди.

* * *

Абу Бакр Сиддиқнинг халифалик замонида Холид ибн Саид ибн Ос Шом шаҳрига отланган қўшин байроғи остида Рум диёрига йўл олди. У жанг майдонларида шижоат билан мардонавор жанг қилди.

Мусулмонлар қўшини олдига чиқиб, отлик аскарларидан бири менга чиқадиган борми, деб яккама-якка жангга чорлади. Холид ибн Саид унинг даъватига кўра муборазага чиқди. Икки отлик кучи борица жанг майдонида жавлон урди. Ҳар бири рақибига қаттиқ зарба бериб, устига ташланарди. Бир пайт румлик жангчининг қиличи унга урилди. Холид жанг майдонига йиқилди...

Шундан сўнг икки қўшин бир-бирига ташланди. Жанг якунида мусулмонларнинг қўли баланд келди.

Муҳаммаджон МУКАРРАМОВ
тайёрлади.

Муҳаммаджон Мукаррамов 1970 йили Қашқадарё вилояти Косон туманида туғилган. 1994 йили “Мир Араб” мадрасасини битирган. Кўп йиллар “Чоргумбаз” жоме масжиди имом-хатиби бўлди. Ҳозир

шу масжидда имом ҳамда Косон тумани бош имом-хатиби бўлиб ишлайди.

Набий соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг ҳадислари Қуръони каримда ҳикмат дея зикр этилган. Ҳикмат “жавомеъул калим” (қисқа лафзда кўп маъноларни жамлаш) услуби орқали намоён бўлган. Бу неъмат Аллоҳнинг маҳбуб Пайғамбари Муҳаммад алайҳиссаломга берилган эди.

Муҳаммад ибн Омир ибн Шарафиддин ШИБРАВИЙ

Ақли бор-у, тақвоси йўқ банда – шарманда...

“Унвонул баён” китоби муаллифи Абу Муҳаммад Жамолиддин Абдуллоҳ ибн Муҳаммад ибн Омир ибн Шарафиддин Шибравий (вафоти ҳижрий 1171, милодий 1757 йил) калом, ҳадис, фикҳ, усулул фикҳ илмларида етук олим бўлиши билан бирга, ўз замонасининг назмий девон тартиб берган мумтоз шоирларидан, адаб илми бўйича рисоалар битган, баёнда мазмун ва шакл уйғунлигини ҳис қилиш малакасига эга инсонлардан эди. Табиийки, бу имтиёз адибга “жавомеъул калим” услубини ўзлаштиришга имкон берган. Муаллиф мўъжаз жумлада инсоннинг ўзи билан ўзи ва атрофдагилар билан муносабатидаги нозик нуқталарни бўрттириб, заррабин остида кўрсатар экан, бу сирли жозиба ўқувчини ўзига тортади, қўйиб юбормайди, мутолаадан узилолмайсиз...

Шу боис ушбу маънавий завқни сиз азиз муштарийларга ҳам илингимиз келди. “Мутолаа” рукни остида “Унвонул баён”дан парчалар бериб боришни лозим топдик.

“Елиб-югурувчиларнинг кўпи ўзига жабр қилаётган, тўхтаб турувчиларнинг кўпи сайр қилаётган бўлади”.

Изоҳ. Мақсадни аниқлаштирмасдан елиб-югураётган одам тентакка ўхшайди. Қаерга боришининг маълуми йўқ, бир у ёққа, бир бу ёққа чопаверади. У қанча жонига жабр қилиб ҳаракатланмасин, тўхтовсиз бу ҳаракатлар гўё ҳаракатсизликка баробардир. Шундай инсонлар бор, бошқалар кунлаб, ойлаб оёғини чарчатиб, жонини

койитиб қўлга киритган натижага гўё бир зумда, ўтирган жойида эришади. Лекин уни ҳеч нарса қилмасдан ўтирган ҳолида мақсадига етди десак, янглишган бўламиз. Чунки ҳисоб-китоб қилинса, унинг натижага етгунча тўккан терлари нариги кишининг умр бўйи қилган ҳаракатларини ғарқ қилиб юборадиган даражада! Холис тўкилган мана шу терлар ҳурмати тўхтаб тургандек кўринган бу инсонга Аллоҳ таоло сабабларини тўғрилаб қўйди ва натижалар унинг ёнига келди.

Нариги киши ўзига, жидду жаҳдига кўпроқ суянгани учун бир-бирини тақозо қилувчи сабаблардан сабабларга ўтиш билан тинимсиз ҳаракатда, гўё натижалар томон чопиш билан овора...

“Кимнинг муомала либоси кирланиб қолса, Аллоҳга яқин инсонларга яқин бўлолмайди”.

Изоҳ. Муомала – муктасаб илм. Ҳар бир инсон муомала одобини ўзлаштириши мумкин. Шунинг учун муомала либосга ўхшатиляпти. Қалб кирланса, ҳаммада ҳам уни поклаш имконияти йўқ. Лекин либосни кирдан поклаш енгил, ҳаммабоп иш. Гарчи танага нисбатан либос иккиламчи нарса бўлса-да, кўп вазиятларда айни шу иккиламчи нарса асосий ўринга чиқади, қийин масалаларнинг осон ечилишига сабаб бўлади. Бу билан инсон табиатида муҳим қолиб, номуҳим нарсага эътибор қаратиш етакчи демоқчи эмасмиз. Балки ичкарининг поклиги ташқарида ҳам акс этиб турса, ишлар натижали бўлишини айтмоқчимиз, холос. Мўмин, мусулмон инсон қўпол, қўрс

бўлса, мана шу ичкарига ташқарининг мувофиқ келмаганидир. Бундай ҳолатда суҳбатдошингиз сизни танимайди, бегонасирайди, сизга ишонмайди. Ишонччи йўқотган кишининг эса иши орқага кетади. Сўфи Оллоёр айтганидек:

*Агар сўрсанг улуғларнинг ишини,
Набот эт тил, на бот оғрит кишини.
Совуқ айғунча, эй халқи замона,
Забона хавфидин муҳр эт забона.*

*Чу Нўъмон муҳрида бул эрди мактуб:
“Қулил хойра ва илло фаскут”, эй ҳўб.*

«Агар сўзлаш бобида улуғлар қандай йўл тутган, деб сўрайдиган бўлсанг, сенга маслаҳатим шуки, тилинг, “новот”дек ширин бўлсин, тез-тез, яъни ҳар айтган сўзинг билан кишининг дилини оғритма. Эй замона кишиси, совуқ сўз айтиб дилозорлик қилгунча дўзахни кўз олдинга келтир, жаҳаннам оловининг тилидан хавф эт, бу хавф билан тилингни муҳрла. Сенга ўрнатилган бўлсин, эй яхши инсон, улуғ имомимиз Нўъмон ибн Собит раҳимахуллоҳ муҳрида бундай ёзув бор эди: “Айтадиган гапингда яхшилиқ бўлса, гапир, йўқса, жим бўл».

“Хулқ-атвор шаробининг ўткирлигини риёзат аралашмаси билан синдир”.

Изоҳ. Ёмон хулқ ўткир шаробга ўхшатиляпти. Бундай хулқдан маст бўлган кишининг ақли лойқаланади. Бу “шароб”нинг қувватини ибодат риёзати кесади.

“Ақл изорини тақво иплари билан боғла”.

Изоҳ. Ақл бамисоли авратни ёпиб турадиган иштонга ташбеҳ қилиниб, фақат ақлга суяниб қолишнинг оқибатидан огоҳлантириляпти. Ақл бор-у, тақвosi – Аллоҳдан қўрқинчи бўлмаган инсон гўё иштонининг боғичи бўшаб, уятли ҳолга тушган кишига ўхшайди. Шунинг учун ҳам ақлнинг иштонини тақво боғичлари билан маҳкам боғлаб қўйиш буюриляпти. Акс ҳолда, фақат ақлга суяниб қолган киши шарманда бўлади.

(Давоми бор.)

Рашид ЗОҲИД таржимаси

Расулуллоҳнинг исмлари нега кам зикр этилган?

Аллоҳ таоло нега Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг муборак исмларини Қуръони каримда бор-йўғи беш марта зикр қилган?

Набий алайҳиссаломнинг муборак исмлари Оли Имрон сураси 144-; Аҳзоб сураси 40-; Муҳаммад сураси 2-; Фатҳ сураси 29- ва Саф сураси (Аҳмад) 6-оятларида зикр қилинган.

Лекин исмлари беш ўринда зикр қилиниши у зотнинг бошқа пайғамбарларга нисбатан эҳтироми кам эканини англатмайди, балки Аллоҳ таоло Пайғамбаримизга 13 та оятда “Эй Набий”, 2 та оятда “Эй Расул!” деб мурожаат қилган. Аслида, юксак эҳтиромга сазовор кишига исми билан эмас, балки унвони, даражаси ва мавқеи билан хитоб қилинади.

Бундан ташқари, Қуръони каримда буйруқ майлида келган барча ҳукм оятлари бевосита Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга мурожаатдир. Шу орқали у зотнинг умматларига таълим берилган. Охирзамон умматини эса, Аллоҳ таоло бошқа умматлардан улуғлаб, мақтаган: **“Одамларга чиқарилган (маълум бўлган) умматнинг энг яхшиси бўлдингиз, (эй мусулмонлар!) зеро, сиз амри маъруф, наҳйи мункар қиласиз ва Аллоҳга иймон келтирасиз”** (Оли Имрон сураси, 110-оят).

Бу ҳам аслида Пайғамбаримиз алайҳиссаломга берилган таърифдир: у зотнинг умматлари энг яхши уммат экан, ўзлари энг улуғ Расулдирлар.

Аллоҳ таоло Қуръони каримда сўнгги умматга 90 ўринда “Эй иймон келтирганлар!” деб мурожаат қилган. Демак, инсонларнинг “иймон келтирганлар” деган шарафли номга сазовор бўлишларига асос Набий алайҳиссаломнинг рисолатларидир.

Толибжон НИЗОМ

Ҳар йиғи Ватан ҳимоячисидир

Халқимиз қадимдан ўғил фарзанд дунёга келса, юртини, оиласини, ор-номусини ҳимояловчи паҳлавон, авлодлар давомчиси туғилди, дея қувонган. Уни ёшлигидан жасур, Ватанига садоқатли ва матонатли қилиб тарбиялаш учун камон отиш, от чоптириш, кураш, тош кўтариш каби ўйинлар ўргатилган.

Болаларнинг ботир бўлишида халқ оғзаки ижоди намуналарининг ҳам ўрни бор. Достону эртақлардаги қаҳрамонлар болаларни орийатли, куч-ғайратли бўлишга ундайди. Масалан, “Алпомиш” достонидаги Ҳакимбийнинг етти ёшида 14 ботмонлик ёйни кўтариб отгани, “Алпомиш” дея ном олгани болаларга ўзгача завқ беради.

Бугун Жалолиддин Мангуберди, Темур Малик, Амир Темур, Заҳириддин Муҳаммад Бобур, Намоз Ботир, Собир Раҳимов каби жасоратли сиймоларни билмайдиганлар камдан-кам. Уларнинг маҳоратли саркардалиги, нотиқлиги, жанг қилиш усуллари неча аср ўтса ҳамки, ўз аҳамиятини йўқотгани йўқ.

Биргина Бобур Мирзонинг саркардалик маҳоратига назар солсак, унинг қўшини санок жиҳатидан ўн баробар кўп бўлган Иброҳим Лўди аскарларини енгганини кўрамыз. Манбаларда келтирилишича, шиддатли жанг олдидан Бобур аскарлари биров қўрқувга тушади. Шунда саркарда уларга: “Бу дунёда ҳамма ўлади, ит ҳам, йигит ҳам. Аммо эр кишига мард ҳолида ўлиш шарафдир!” дея таъсирли нутқ сўзлайди. Бундан руҳланган аскарлар жон-жаҳди билан жангга кириб, ғолиб бўлишади.

Ўзидан кўп аскарларни енгил, айниқса, мусулмон жангчилар учун янгилик эмас. Чунки Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг саҳобалари Бадр ва Уҳуд жангида мушриклар устидан ғалаба қозонганида сон жиҳатидан улардан анча кам бўлган. Рум, Форс ерлари фатҳида

ҳам саҳобалар озчилик бўлишига қарамай, ғолибликни қўлга киритган. Албатта, бунга Аллоҳнинг инояти ҳамда саҳобалар иймонининг кучи, иродаси сабаб бўлган.

Тарих солномаларида бундай азму шижоат ва ирода билан ғалабага эришганлар кўп. Бу ҳақда Қуръони каримда Толут ва Жолут қиссаси келтирилади:

«Толут аскар билан чиққанда: “Албатта, Аллоҳ сизни дарё билан синовчидир, ким ундан ичса, у мендан эмас. Ва ким уни тановул қилмаса, у, албатта, мендандир. Магар биров қўли билан бир ҳўпам ҳўпласа, майли”, деди. Озгиналаридан бошқалари ундан ичдилар. У ва у билан бирга иймон келтирганлар у (дарё)дан ўтганларида, улар: “Бугун бизда Жолут ва унинг аскари билан жанг қилишга тоқат йўқ”, дедилар. Аллоҳга рўбарў бўлишга ишонганлар: “Қанчадан-қанча оз сонли гуруҳлар Аллоҳнинг изни билан кўп сонли гуруҳларга ғолиб келган. Аллоҳ сабрлилар биландир”, дедилар» (Бақара сураси, 249-оят).

Толут ўз аскарларининг иродасини синаш учун дарёдан сув ичмасликни буюрди. Ичса ҳам, бир ҳўпам ичишга руҳсат берди. У шу орқали кимнинг иродаси кучли, кимники кучсиз эканини аниқлади. Синовдан ўтмаганлар ажралиб қолди. Кам сонли кишиларгина аскарликка қабул қилинди. Биров сувсизликка чидай олмаган одам урушнинг машаққатларига чидай олмаслиги турган гап эди. Сўнгра Толут аскарлари кам бўлишига қарамай, Жолут аскарлари устидан ғалаба қозонди.

Афсуски, бугун йигитлар орасида ор-номус, машаққатларда сабру матонат кўрсатиш каби хислатлар камайиб бормоқда. Сабаби, глобаллашув неча асрлик қадриятларни, Ватан, она-юрт, ор-номус каби муқаддас тушунчаларни емиряпти. Айримлар учун бу сўзлар ҳеч нарсани англатмай қўйди. Фақат ўз жони омон бўлса, бас. Бунинг мисолини айрим

давлатларда кечаётган урушларда кўрдик.

Баъзи ёшлар озгина машаққат етса, ишини, оиласини ёки юртини ташлаб кетмоқда. Қийинчиликларни сабр билан енгиш ўрнига осон йўлни тутмоқда. Уларнинг бундай дангаса бўлиб улғайишида ота-оналарининг ҳам ҳиссаси бор. Чунки кейинги пайтда турмушимиз фаровонлашган сайин фарзандларимизга барча шаброитларни муҳайё қилиб қўйяпмиз. Улар қийинчилик, машаққат нималигини билмай ўсмоқда. Оқибатда у энди улғайиб, мустақил бўлдим деганда, озгина қийинчиликка чидамаяпти. Аллоҳ сақласин, бундай йигитлар эртага юрт бошига иш тушса, нима қилар экан?

Инсоният яшашда давом этар экан, Ватанни, юрт шаънини ҳимоя қилишдек муҳим вазифа ҳар бир эр йигит зиммасида туради. Шундай экан, фарзандларимизни ориятли, жасур, чин мусулмон қилиб тарбиялаш ҳар биримизнинг вазифамиз эканини унутмаслигимиз лозим.

Отабек АТОЕВ,

Нурота тумани “Чилустун” жоме масжиди имом-хатиби

Отабек Атоев 1975 йили Нурота туманида туғилган.

1997 йили Самарқанд яқинидаги “Хўжа Аҳрор Валий” мадрасасини битирган. Айти пайтда Тошкент

ислом институтида модул таълим тизими асосида таълим олмоқда.

2013 йилдан бери Нуротадаги “Чилустун” жоме масжиди имоми ҳамда туман бош имом-хатиби бўлиб ишлайди.

Бобонинг меросдаги ҳолатлари

Бобо, яъни отанинг отаси, отанинг отасининг отаси ва ҳоказо ота бўлмаганда меросдан отанинг улуши каби меросдан улуш олади. (Отанинг меросдаги улуши олдинги мақолада айтилган). Ота ҳаёт бўлса, отанинг отаси ва отанинг онаси ҳажб бўлади, яъни мерос олмайди.

Ота бўлганида маййитнинг ота-она бир ё ота бир ака-ука ва опа-сингиллари мерос олмайди. Абу Ҳанифа раҳимахуллоҳнинг наздида ота ўлиб, отанинг отаси бўлса ҳам, маййитнинг мазкур ака-ука ва опа-сингиллари мерос олмайди. Имом Абу Юсуф ва Имом Муҳаммад раҳимахумаллоҳ наздида эса ота ўтиб, отанинг отаси бўлса, маййитнинг мазкур ака-ука ва опа-сингиллари мерос олади.

Имом Абу Юсуф ва Имом Муҳаммад қавллариға биноан ота ўтиб отанинг отаси ва маййитнинг ота-она бир ё ота бир ака-ука ва опа-сингиллари меросхўр бўлишганида, отанинг отасига икки ҳолатдан қай бири кўпроқ бўлса, яъни муқосима ва маййитдан қолган ҳамма молнинг учдан биридан қайси бири кўпроқ бўлса, ўша тегади. Бу ерда муқосимадан мурод отанинг отаси маййитнинг ака-укаларидан бири деб ҳисобланиб, маййитдан қолган мол улар ўртасида эрларга икки, аёлларга бир улуш тарзда тақсимланишидир.

Агар меросхўрлар ичида бобо ва ака-ука, опа-сингиллар билан улуши Куръонда тайин этилган бир киши бўлса, отанинг отасига уч ҳолатдан афзали тегади, яъни муқосима улуши муайян бўлганидан қолган молнинг $\frac{1}{3}$ (учдан бир)и ёки умумий тариканинг $\frac{1}{6}$ (олтидан бир)и тегади.

Саиджамол МАСАЙИТОВ,

*Фатво маркази
бош мутахассиси*

Ассалому алайкум ва
раҳматуллоҳи ва
баракотух.

СЎРАГАН

ЭДИНГИЗ...

САВОЛ: Намозда акса уриб, “Алҳам-дулиллаҳ” деса ёки акса уриб ҳамд айтганга “Ярҳамукаллоҳ” деб жавоб қилса, намоз бузиладими?

ЖАВОБ: Намоз ичида аксирса, “Алҳам-дулиллаҳ” демайди. Балки намозни тугатгач айтади. Намоз ичида айтиб юборса, намоз бузилмайди (“Фатавои ҳиндия”).

Аксирган кишига намозда туриб жавоб берса, намоз бузилади.

САВОЛ: Эркак киши бош кийимсиз намоз ўқиши мумкинми?

ЖАВОБ: Намоз Аллоҳ таолонинг ҳузурида туришдир. Намозда энг пок, кўркем кийимларни кийиш мақсадга мувофиқ. Намозни бош кийим билан адо этиш Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам, саҳобалар, уламолар ва ўтган барча улуғларнинг одатлари бўлган. Аллоҳ таоло Аъроф сурасининг 31-оятида бундай марҳамат қилган: “Эй Одам болалари, ҳар бир ибодат чоғида ўз зийнатингизни (кийиб) олинг”.

“Зийнат” дан мурод пок, виқор бағишлайдиган кийимлардир.

Аллома Ҳаскафий “Дуррул мухтор” да ёзади: “Намозхон (бош кийим кийишга) эринчоқлик қилиб, бошланг намоз ўқиши макруҳдир. Аммо ўзини хокисор тутиш учун шундай қилса, зарари йўқ. Агар бош кийим (намоз ичида бошдан) тушиб кетса, қайта кийиб олиш афзалдир. Лекин (ту-

шиб кетган бош кийим салла каби) ўрашга ёки кўп ҳаракатга сабаб бўлса, бундай қилмайди”.

САВОЛ: “Довуд пирим қўлласин” ёки “Йигит пирим қўлласин” деб дуо қилиш жоизми?

ЖАВОБ: Бундай дуо қилиш жоиз эмас. Мусулмон киши барча ҳожатларини фақатгина Аллоҳ таолодан сўраши ва Унгагина ибодат қилиши лозим. Аллоҳ таоло Каҳф сурасининг 110-оятида: “...Бас, ким Раббига рўбарў келишни умид қилса, яхши амал қилсин ва Рабби ибодатига ҳеч кимни шерик қилмасин!” деган. Ҳар қандай истак ва тилаклар ёлғиз Аллоҳдан сўралиши лозим. Айниқса, вафот этган авлиёлар кишининг ҳожатларини ҳал қилади, ғам-ташвишларини кетказди, деб эътиқод қилиш, улардан ёрдам, мадад ёки қўллаб-қувватлашини сўраши тўғри эмас.

САВОЛ: Қабристондаги ҳашардан ёки қабр ковлагандан сўнг ғусл қилиб олинг, қабристон тупроғи ёмон, уйга тушса, кўнгилсиз ҳодиса рўй беради, дейиш тўғрими?

ЖАВОБ: Мазкур ҳолатлардан сўнг ғусл қилиш кераклиги ҳақида ҳеч қандай шаръий кўрсатма йўқ. “Қабристон тупроғи ёмон” деган эътиқод мутлақо хато. Шунингдек, маййитни кафанлаган, дафнда иштирок этган ёки тобут кўтарганларга ғусл қилиш лозим бўлмайди. Имом Сарахсий

раҳимахуллоҳ: “Маййитнинг кўзини юмиш, ювиш ва унинг тобутини кўтариш сабабли таҳорат ёки ғусл қилиш лозим бўлмайди. Қўли ёки жасадига бирор нажосат тегсагина, ўша жойни ювиш лозим бўлади”, деган (“Мабсут”).

САВОЛ: *Намозда бел очилиб қолса, намоз бузиладими?*

ЖАВОБ: Уламоларимиз аврат аъзолардан бирининг тўртдан бир қисми бир муддат очилиб қолса, намоз бузилади, деганлар. Бунда аёл кишининг соқи (яъни болдири), эркак кишининг сони алоҳида аъзо ҳисобланади. “Бир муддат” эса уч марта тасбеҳ айтиш миқдоричадир (“Ҳошиятут Таҳтовий”).

Ҳозирги пайтда айрим ёшларнинг намозни калта ва тор кўйлақда ўқиб, руку ва саждада мазкур аъзоларнинг тўртдан бири тугул ярмидан кўпи очилиши натижасида ўқиётган намозлари бузилмоқда. Шунингдек, орқа сафдаги намозхонларнинг кўзлари аврат аъзоларга тушишига сабабчи бўлишмоқда.

Баъзилари эса калта шим (шортик)-да намоз ўқишмоқда. Бундай калта кийимда бел ёпилса, тизза очилиб қолиши, тизза ёпилса, бел очилиб қолиши табиий. Эътиборлиси, тизза алоҳида аврат, тўртдан бири очилса, намоз бузилади.

Ҳар бир намозхон ўзига қулай ҳамда аврат (киндигининг остидан бошлаб тиззасининг остигача) аъзоларини ёпадиган пок, узун ва кенг кийимда намоз ўқиши динимиз талабидир.

САВОЛ: *Куёвим узоқ сафарга кетган. Баъзиларнинг эр-хотин олти ой кўришмаса, талоқ тушади, қайта никоҳ ўқитиш керак, деган гапи тўғрими?*

ЖАВОБ: Эр-хотин олти ойдан ортиқ кўришмаса, ўртага талоқ тушади ва никоҳ бузилади, деган гап тўғри эмас. Мўътабар шаръий манбаларда бундай маълумот учрамайди.

Аслида эр-хотиннинг олти ой ёки ундан ортиқ бирга яшамаслиги ёки кўришмаслиги яхши иш эмас. Шундай бўлса-да,

эр хотинига талоқ ёки талоқ маъносидаги сўз ёки иборани айтмаган бўлса, ўртага талоқ тушмайди.

САВОЛ: *Масжидда азон айтмасдан намоз ўқиш макруҳ, шаҳардаги хонадонларда эса макруҳ эмас, деб ўқидим. Шу тўғрими?*

ЖАВОБ: Азон ва иқоматнинг ҳар бири таъкидланган суннатдир (“Фатҳу бобил иноя”). Масжидда азон ва иқомат ёки улардан бирининг айтилмай қолиши макруҳдир.

Шунингдек, Ибн Масъуд розияллоху анҳунинг: “Маҳаллада айтилган азон бизга кифоядир”, деганлари уйда азон айтмаслик жоизлигига далилдир. Чунки маҳалла аҳли ўзига муаззин танлагач, ҳукман, у айтган азон маҳалла аҳлининг азонидек бўлади (“Ҳидоя”, “Фатҳу бобил иноя”).

Маҳалладаги масжидда азон айтилаётган бўлса, уйда азон ва иқоматсиз намоз ўқиш макруҳ эмас. Лекин неча киши бўлса ҳам, азон ва иқомат билан намоз ўқиш афзалдир. Маҳаллада азон айтилмайдиган бўлса, уйда азон ва иқоматни айтмаслик макруҳдир (“Фатавои ҳиндия”).

САВОЛ: *Таҳоратда мўйлов ва қошнинг остига сув етказиш шартми?*

ЖАВОБ: Ҳанафий мазҳабига кўра, таҳорат қилувчининг соқол, мўйлов, қош ва киприклари остидаги териси кўринмайдиган даражада қалин бўлса, уларнинг остига сув етказиш шарт эмас. Аммо мазкур туклар сийрак бўлиб, остидаги териси кўриниб турса, сув етказиш фарз бўлади (“Фатавои Қозихон”, “Фатавои ҳиндия”).

САВОЛ: *Фаҳш сўзлаш таҳоратни бузадими?*

ЖАВОБ: Фаҳш сўзлар таҳоратни синдирмайди. “Киши ғийбат қилса ёки бемаъно (шаҳвоний) шеърлар ўқиса, таҳорат қилиши мустаҳаб бўлган ўринлардандир” (Фатавои ҳиндия).

Ўзбекистон мусулмонлари идораси
Фатво маркази (78) 150-33-44.

Бир қўшинга тенг бир мусулмон

Яманнинг кўп ёшлари Муоз ибн Жабал розияллоҳу анҳу туфайли иймонга келишди. Улар орасида Абу Муслим Ҳавлоний ҳам бўлиб, у саҳобага садоқати билан ажралиб турарди. Абу Муслим Ҳавлоний ҳар куни бомдод намозидан кейин Али ибн Абу Толиб Яманда қурган масжидда Муоз ибн Жабал розияллоҳу анҳу билан учрашарди.

Кунларнинг бирида иккаласи орасида қуйидаги суҳбат бўлиб ўтди:

– Эй Абу Муслим, қандай тонг оттирдинг?

– Сизни Аллоҳ учун яхши кўришим ҳақида гувоҳлик бериб.

– Эй Абу Муслим, хурсанд бўл. Набий алайҳиссаломнинг бундай деганларини эшитганман: **«Қиёмат куни Арш атрофида нурдан минбарлар ўрнатилади. Уларда юзлари нур, кийимлари нур қавмлар ўтиради. Улар набийлар ҳам, авлиёлар ҳам эмас. Одамлар: “Улар ким?” деб сўрайдилар. Уларга: “Булар Аллоҳ йўлида бир-бирини яхши кўрганлар”, дейилади. Шундан кейин Аллоҳ таоло: “Мен учун ўзаро муҳаббатлашганларга муҳаббатим вожиб бўлди”, дейди»**. Эй Абу Муслим, Набий алайҳиссаломнинг: **“Ҳар бирингиз мутасаддисиз ва ҳар бирингиз қўл остингиздагиларга масъулсиз”**, деган ҳадислари ёдингдами? Ушбу ҳадисни асло унутма. Бу ҳадис сенга дастур бўлсин.

Халифа Абу Бакр Сиддиқ розияллоҳу анҳу Ямомада пайғамбарликни даъво қилаётган Мусайлама Каззобга қарши қўшин тўплади. Шу боис Яманда ўзини пайғамбар деб эълон қилган Асвадул Ансийга қарши куч юборолмади. Кундан-кунга Асвадул Ансийнинг тарафдорлари кўпайиб борди. У ҳийла-найранг ишлатиб, одамларга ғайбни билишини даъво қилди. Шу сабабли муртадлар сони ортиб, Яманда Исломнинг зое бўлиш хавфи туғилди. Мусулмонлар: “Пулсиз, қўшин ва одамларсиз нима ҳам қила олардик?” деб турганларида Абу Муслим уларга Набий алайҳиссаломнинг: **“Ҳар бирингиз мутасаддисиз ва ҳар бирингиз қўл остингиздагиларга масъулсиз”** деган ҳадисларини эслатди

ва: “Бизнинг динимиз ва иймонимиз бор. Албатта, Исломга пул, қўшин ёки одамлар учун кирмадик. Асвадул Ансий кимга нима деяётганини билиб, унинг каззоб эканини исботлаймиз. Ансий мусулмонларни Аллоҳнинг динидан чиқармоқчи эканини айтамиз”, деди.

Асвадул Ансий:

– Эй одамлар, Исломга кирганингиздан кейин Муҳаммад молларингизни закот дея тортиб олди. Мен эса сиздан ҳеч нарса олмайман. Балки ўз молимдан бераман. Ана шунда Аллоҳ таоло сизга юборган набийси эканимни биласиз.

Абу Муслим:

– Бой пулидан фақирга бериши учун Исломда закот фарз бўлди. Расулуллоҳ ўзлари учун одамлардан бирор нарса олмадилар. Вафот этганларида совутлари яхудийнинг қўлида гаровда эди.

Асвадул Ансий:

– Муҳаммад сизларни намоз ва рўзага буюриб, машаққатга солди. Агар Исломдан чиқиб, динимга кирсангиз, булардан бирор-тасига сизни мажбур қилмайман.

Абу Муслим:

– Намоз ва рўза иймоннинг белгисидир. Иймон дунёда ғалаба қозониб, охиратдан умидвор бўлишингиз учун қуролингиздир.

Асвадул Ансий:

– Муҳаммад жаннат ва дўзах бор, деб сизларга ёлғон гапирди. Қани жаннат? Қани дўзах?

Абу Муслим:

– Асвадул Ансий сизга ёлғон гапирди. Ҳисобсиз дин йўқ. Жаннат ва дўзах ҳисоб бўлишига далилдир. Ким иқобдан омондаман деса, ёлғончидир. Ким ўзини ҳисобдан омондаман деса, Ер юзида бузғунчилик қилади.

Олти ой ўтиб Асвадул Ансий Абу Муслим Ҳавлонийни қўлга туширди. Кейин одамларнинг кўз ўнгида уни ёқиб юбормоқчи бўлиб, ўт ёқди. У Абу Муслимдан: “Муҳаммад Аллоҳнинг расули эканига гувоҳлик бера-

санми?” деб сўради. У: “Ҳа”, деб жавоб бергач, ўзи ҳақида: “Мени Аллоҳнинг расули деб биласанми?” деб сўради. Абу Муслим: “Мен эшитаётганим йўқ, карман”, деди. Асвадул Ансий саволини такрор берди. Абу Муслим такрор шундай жавоб қайтарди. Бу ишдан фойда чиқмаслигини билиб Ансий Абу Муслимни ўтга ташлашга буюради. Абу Муслим: “Ўт фақат Аллоҳнинг изни билан куйдиради. Пичоқ фақат Аллоҳнинг амри билан кесади. Сув фақат Аллоҳнинг амри билан чўктиради”, деди. Шу топда Асвадул Ансий малайларидан бири: “Эй хожам, агар уни оловга ташласак ва у ўтда ёнмаса, одамлар унинг ҳақда, бизнинг эса залолатда эканимизни билиб олишади”, деди. Яна бири: “Уни ёққудек бўлсангиз, одамлар унинг иймонидаги саботини кўриб биздан ажраб кетади”, деди. Шунда яна бир малай: “Уни ёқиш ўрнига шаҳардан сургун қилинг. Бир йўла ундан ҳам, одамларнинг биздан юз ўгиришидан ҳам қутуламиз”, деди. Шу билан Асвадул Ансий Абу Муслимни қўйиб юборди.

Кишилар Абу Муслимнинг ҳақ ва иймонда эканини тушуниб етди. Ансий эса улардан кўрқди. Набий бўлганида кўрқмаган бўларди. Буни билиб одамлар Ансийнинг каззоб эканига ишонч ҳосил қилишди ва Исломига қайтишди.

Бир қўшин қилиши мумкин бўлган ишни Абу Муслим Ҳавлонийнинг бир ўзи удалади. Аллоҳ барчаларидан рози бўлсин.

Абдуллоҳ САМАДОВ,

Наманган шаҳри бош имом-хатиби

Абдуллоҳ Самадов 1972 йили Наманган шаҳрида туғилган. 1998 йили Тошкент ислом институтини битирган. 1998 йилдан бошлаб “Боқи Полвон” жоме масжидида имомлик қилди. 2023 йилда Наманган шаҳрига ҳам бош имом-хатиб этиб тайинланди.

Аллоҳнинг муҳаббати

Кимдир биздан: “Аллоҳ таолонинг бандаларига муҳаббатининг бирор далили борми? Яъни, Аллоҳ таоло бандаларига меҳрибондир, карамлидир, лекин муҳаббатли эканига бирор далил борми?” деб сўраши мумкин.

Бунга уламолар кўплаб далилларни келтиришган. Мисол учун, қачонки бандда муҳаббат бўлса, у ўз маҳбубига қанча кўп яхшилик қилса ҳам, оз деб билади. Бунинг акси ўлароқ, агар маҳбубидан бирор арзимас ва оз тўхфа олса ҳам, уни қадрли ва жуда кўп деб билади.

Бу ҳол Аллоҳ таоло ва банда орасида ҳам борлиги Қуръони каримда баён этилган. Аллоҳ таоло бандаларини дунёда минглаб, балки ундан-да зиёда неъматлар билан сийлаган бўлса ҳам, лекин Қуръони каримда марҳамат қилади:

«Сиз: “Дунёнинг матоҳи оз”, деб айтинг» (Нисо сураси, 77-оят).

Маҳбуб тарафидан бўлгани учун бандалар қисқа умрларида ўз ҳожатларидан ортиб Аллоҳ таолони ёд қилсалар, ибодатни тўқис адо этсалар, муродларига эришади.

Аллоҳ таоло бундай марҳамат қилади:

«Эй иймон келтирганлар! Аллоҳни кўп зикр қилинглار» (Аҳзоб сураси, 41-оят).

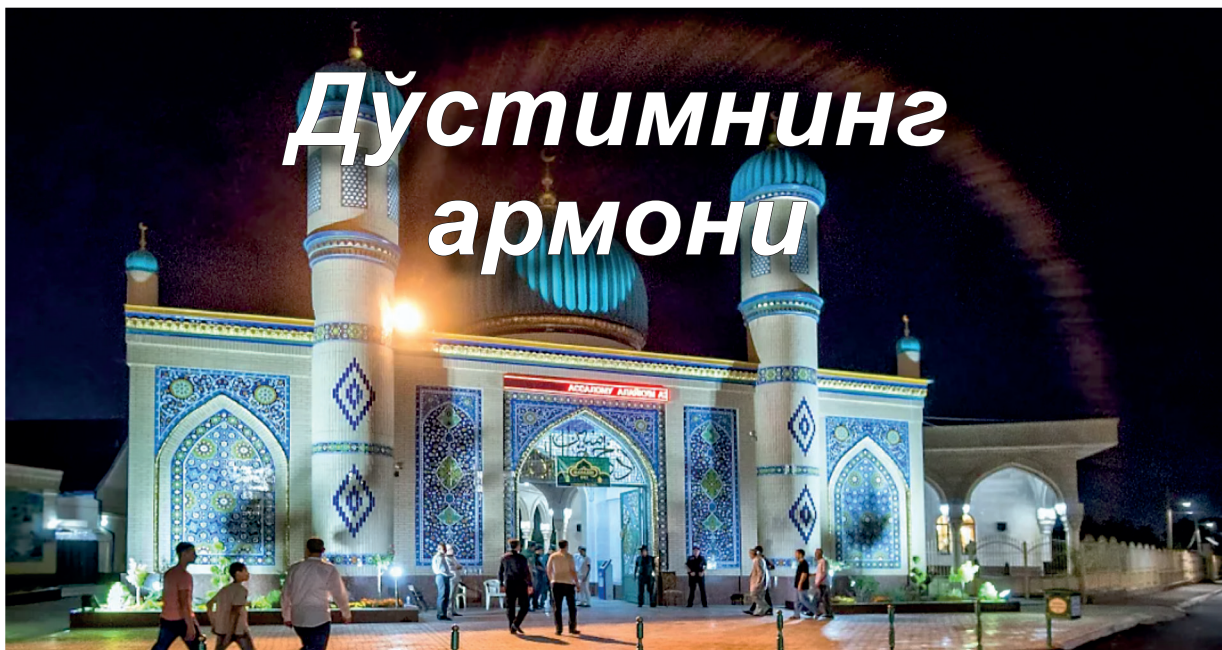
Субҳоналлоҳ! Маҳбубидан бўлган амални кўп деб, ўзи берган неъматларини оз деб марҳамат қиляпти Раббимиз. Бу Аллоҳ таолонинг бандаларига бўлган муҳаббатининг далилидир.

Бошқа ояти каримада бундай марҳамат қилинади:

«Аллоҳ иймон келтирганларнинг дўстидир» (Бақара сураси, 257-оят).

Субҳоналлоҳ! Қандай бахт ва саодат, Аллоҳ таолонинг марҳаматики, бир сўз билан буюк Раббимизга иймон келтирганларга Ўзининг муҳаббатини эълон қиляпти.

**Шайх Зулфиқор
Аҳмад НАҚШБАНДИЙ**

Дўстимнинг армони

Аллоҳ бир кишини ҳидоятга йўллаб қўйса, ибодатга қоим бўлиши ҳеч гап эмас экан. Дўстим Зоҳиджон беш маҳал намоз ўқийдиган бўлди. Ҳалол, ичиш-чекишдан йироқ одам эди. Аммо у шу вақтга қадар намоз ўқимасди. Энди эса қазо намозларини ҳам ҳисоблаб, ҳар куни ўқийди. Оиласига ҳам, яқинларига ҳам шуни буюради.

Кимни кўрса, дину маърифатдан гап очади. Билимли бўлса, билмаганини сўрайди. Билмаса, билганини билдиради. У сабаб бўлиб қанча одамлар ҳидоят топди. Намоз кишини тартибли бўлишга, ҳаловат топишга, ёмон ишлардан қайтишига ёрдам беради. Энг асосийси, Раббисини танийди.

Аммо барчага таъсир қилган насихатлари икки ўғлига кор қилмади. Бир суҳбатимизда: “Болалар катта бўлгач, гапга кириши қийин бўларкан. Ўғилларим беш маҳал намоз ўқиб, орқамдан дуо қилса, армоним йўқ эди”, деди.

Бир куни масжидда имом-домла: “Ўқиётган сураларингизнинг маъносини тушуниб ўқинглар. Шунда намозларинг янада хушули бўлади”, деди. Бунга амал қилган дўстим доим ёд олган сураларининг маъносини ўқиб юарди.

Шундай кунларнинг бирида у Моъун сурасининг бир оятини ўқиди: «Бас, шундай намозхонлар ҳолига войки, улар намоз-

ларини “унутиб” қўядилар» (4–5-оятлар). У бу сурани ўқиб, “Болаларим намозларини унутиб қўяпти, охирати нима бўлади?” деди таъсирланиб.

Шунда унга: “Ҳидоят Аллоҳдан. Сабр қил, уларнинг ҳаққига дуода бўл”, дедим. У бошини қимирлатганча тасдиқ этди.

Дўстимнинг бу уринишлари менга ҳам ўрناк бўлиб, оиламга ҳам татбиқ этиб, кўнглим хотиржам бўлди. Қаерда бўлмасин: “Намозда-ку, Аллоҳнинг ҳимоясида-ку”, деб қўяман. Зоҳиднинг бу қадар қуёнишини кейин англадим.

Орадан вақт ўтиб, у оғир бетоб бўлиб қолди. Кўргани борганимда фарзандлари ҳаққига дуода бўлишимни сўради. “Нега ўзингга дуо сўрамайсан?” десам, “Мендан кўра уларга кўпроқ дуо керак”, деди. Шу хасталик боис дунёни тарк этди.

Қачон масжидга борсам, дўстим ёдимга тушиб, армонда кетди-я, дея ўйлаб юардим.

Бир куни жума намозида катта ўғлини кўриб, беихтиёр қувондим. “Қанийди шуни отаси кўрганида эди, армони қолмасди”, дедим ўзимга ўзим. Вақт ўтиб, иккинчи ўғли ҳам масжидда тез-тез кўринадиган бўлди.

Шунда: “Дўстим, армонинг ушалди, хотиржам бўл”, дея ҳаққига дуо қилдим.

Муҳаммадали СОИПОВ,
Риштон тумани

Ўзбекистон мусулмонлари идораси ҳузуридаги Фатво маркази томонидан тайёрланиб чоп этилган “Фатволар тўплами. 500 саволга 500 жавоб” номли китобни ўқиб ҳаят қувондим.

Фатволар тўплами – илм манбаи

Тўпланда берилган савол-жавоблар ҳар бир мўмин-мусулмон учун ниҳоятда фойдалидир. Уни ўқиган киши эътиқод, бидъат-хурофот, таҳорат,

намоз, закот, рўза, ҳаж ва умра, қурбонлик, савдо, никоҳ, талоқ, эмизиш, қасам, назрлар, ижара, мерос, руҳий тарбия, зикр каби турли муҳим мавзуларда зарурий билимларга эга бўлади.

Китобда тўғри фатво бериш орқали инсонларни яхшиликка йўллаш, ёмонликлардан қайтариш савобли, илмсиз, асоссиз берилган ҳар қандай фатво

хатарли, нотўғри экани, етарли билим ва тажрибага эга бўлмай туриб фатво бериш оғир гуноҳга йўл очиши, одамларни ихтилофга солиб қўйиши мисол ва далиллар асосида ёритилган.

Айрим кишилар илмни “дунёвий илм”, “диний илм” деб ажратишлари кузатилади. Исломи дини эса инсонларни ҳар қандай фойдали илмни ўрганишга тарғиб қилади. Зеро, илм бўлмаган жойда қолоқлик, жаҳолат, тўғри йўлдан адашиш бўлади.

Тўпланим турли таҳдидлар кучайиб бораётган ҳозирги мураккаб жараёнда ҳаятда керакли манба бўлиб хизмат қилади. Айниқса, бугунги кунда диний қадриятларимизга қарши қаратилган ижтимоий тармоқларда тарқатилаётган уйдирма ахборотлар, етти ёт бегоналарга кўр-кўрона эргашилар, ёшларни залолатга бошловчи “жозибали” тасвирлар, мазҳабсизлик каби иллатларнинг асли пуч, зарарли эканини кўрсатиб бериши ўқувчини ўзига янада кўпроқ жалб этади.

Забардаст аҳли илмлар ҳозирлаган илмий манбаларни ўқиб, “Биз бошқаларга эргашувчи эмас, аксинча, доим эргаштирувчи халқ бўлиб келганмиз”, деган фахрни туйдим.

Султонхожа АРИПХЎЖАЕВ,
меҳнат фахрийси

Жалолиддин Румий айтадилар:

Аллоҳ мардларининг оёқлари остида тупроқ бўл. Сен ҳам биздек ҳасаднинг бошига тупроқ соч!

Неъматга шукр қилиш неъматнинг ўзидан афзалдир.

Ҳатто шамоллар келиб узр сўраган тақдирда ҳам, шох барибир синганича қолаверади.

Меҳмон келадигандек уйни, ўлим келадигандек юрагингизни тоза тутинг.

Синган гулнинг шохиди турмоғи нақадар мушкул бўлса, яраланган қалбнинг тузалиши ҳам шунчалик оғир.

Ҳар ким ўз жасадининг ўлими ҳақида қайғуради. Қалбнинг ўлими ҳақида қайғурадиган киши йўқ. Аслида муҳим бўлган нарсалар қалбнинг ўлиб қолмаслигидир...

Қанчалик пастдан учсанг, қулаганингда шунчалик оз дард чекасан... Кибрни ташла, тавозели бўл!

Кўп маҳзун бўлма! Шунини яхши билгинки, қанчалик йиғласанг, шунчалик қуласан...

Ҳамма нарсани тугади деб ҳам ўйлама! Қанча севсанг, шунча севиласан...

Тилингни нега дуосиз қолдиряпсан? Тақиллатмасдан, эшикнинг очилишини кутяпсанми?

Тўловчи:
Нигора МИРЗАЕВА

6000 НУСХА ҚУРЪОН

Миср Вақф ишлари вазирлиги мамлакатда Қуръон мухлислари салоҳиятини ошириш мақсадида масжидларга олти минг нусха Қуръони карим ҳадя қилди.

Мазкур хайрия лойиҳаси Миср Вақф ишлари вазирлигининг “Қироатингни тўғрила” дастури асосида амалга оширилмоқда. Ушбу дастур Қуръони каримни тажвид билан гўзал қироатда ўқишни истаганлар учундир.

**КАЪБАИ МУАЗЗАМА
ТАЪМИРЛАНМОҚДА**

Каъбани яхши ҳолатда сақлаш мақсадида уни таъмирлаш ишлари олиб борилмоқда.

У сўнгги технологиялар ва халқаро стандартлар асосида, махсус мутахассис ва мутасаддилар назоратида амалга оширилмоқда. Аввалги ободонлаштириш ишлари 2019 йилда бўлиб ўтган.

8 ЁШЛИ ҚОРИ

8 ёшли бангладешлик Фаҳим Қуръони каримни тўлиқ ёд олди.

У ўз иқтидорини “Халқаро ҳифзул Қуръон–2024” танловида намойиш этди. Устоз Ислом Соҳайилнинг айтишича, иқтидорли бола атиги уч ярим ойда Қуръонни тўлиқ ёд олган.

ТЕЖАМКОР МАСЖИД

Абу Даби шаҳрида дунёдаги илк қайта тикланувчи энергия манбаларига асосланган масжид барпо этилиши мумкин.

Режалаштирилаётган масжид қуёш панеллари билан жиҳозланади. Масжиднинг барча энергия таъминоти қуёш қувватлагичлари орқали қопланади.

Islam News сайтининг хабар беришича, масжид бир вақтда 1300 нафар намозхонни сиғдира олади.

ЭНГ ЯХШИ МАСЖИД

Буюк Британияда 2018 йилдан буён «Энг яхши масжид» танлови ўтказиб келинади.

Унда масжидларнинг фаолияти ўн бир мезон асосида баҳоланади. Шу кунга қадар 300 дан ортиқ масжид ушбу танловда иштирок этган.

Бу йил «Энг яхши масжид» йўналиши мукофоти “Ashton” марказий масжидига насиб этди.

ИМОМЛАР МУКОФОТЛАНДИ

Чеченистон ҳукумати мамлакат мусулмонлари диний бошқармасига 25 дона янги “Lada Granta” автомобили топширди.

Янги автоуловлардан имом-хатиблар хизмат фаолиятлари давомида фойдаланадилар.

Мукофотни топшириш маросимида имом-хатиблар ёш авлодни маънавий-ахлоқий тарбиялаш, оилаларни мустаҳкамлаш каби кўплаб хайрли ишларда жонбозлик кўрсатаётгани алоҳида эътироф этилди.

**ЯГОНА МАСЖИД ҚАЙТА
ҚУРИЛАДИ**

Хитойнинг жанубидаги Макаода шаҳрида минглаб мусулмонлар яшашига қарамай, бу ерда 1850 йилда қурилган ягона масжид фаолият юритади.

Масжид биноси яроқсиз ҳолга келиб қолгани боис уни 2024 йилда қайта қуриш ва шу йилнинг ўзида фойдаланишга топшириш режалаштирилган.

*Интернет маълумотлари
асосида тайёрланди.*

Фазода Қуръон ўқиган илк мусулмон

Мусулмонлар орасида биринчи бўлиб коинотга учган инсон Саудия Арабистони шахзодаси Султон ибн Салмон Сауддир. Кўпчилик уни мавқеи туфайли бу муваффақиятга эришган деб ўйлайди. Аслида ундай эмас.

У ёшлигидан коинотга қизиқа бошлаган. У илк ҳаво кемаси “Аполлон-11”нинг ойга қўнганини ҳаяжон билан кузатди ва шу пайтдан бошлаб унда коинотга чиқиш орзуси пайдо бўлди. 1974 йили АҚШнинг Денвер университети оммавий коммуникациялар йўналиши бўйича ўқишга кирди. Авиация сабоқларида қатнашиб, АҚШ федерал авиация маъмуриятидан шахсий самолёт учувчилиги лицензиясини қўлга киритди.

Бу орада 1976 йили Араб мамлакатлари лигаси илк сунъий йўлдош алоқа компанияси бўлган “Арабсат”ни шакллантирди. 1985 йили биринчи сунъий йўлдош – “Арабсат-1” коинотга учирилди. Кейинчалик Араб лигаси аъзолари орасидан Саудия Арабистони космосга учувчи олиб чиқиш ҳуқуқини қўлга киритди.

Саудиялик учувчилар орасидан энг яхши номзодни танлаш бир неча ой давом этди. Машғулотлар учун одатий 12 ойлик муддат йўқлиги боис инглиз тилида эркин мулоқот қиладиган ва космосга учишга жисмонан тайёр бўлган малакали учувчи зарур эди.

Бунни эшитган Султон ота-онасидан ўз номзодини тақдим этиш учун рухсат сўради ва уларнинг дуосини олиб, ишга киришди. Кўриклардан сўнг учувчилар орасида энг муносиб номзод этиб 28 ёшли Султон ва захира учувчи сифатида

Абдулмуҳсин Ҳамад Бассам танланди. Улар космик топшириқда иштирок этиш учун 6 ойдан 18 ойгача керак бўлган жисмоний тайёргарликни ўташлари лозим эди. Аммо уларда атиги 10 ҳафта вақт бор эди. Шу боис машғулотлар кунига 16 соат давом этар, ҳатто улар рўза ҳолида ҳам машқ қилишарди. 1985 йил 17 июнь куни саудиялик учувчи Султон “STS-51G” космик кемасида Флорида осмони орқали фазога кўтарилди.

Султон фазода кўпроқ Қуръон ўқирди. Отаси унинг бу ишидан: “Фазода биринчи Қуръон ўқиган киши бўлдинг” дея фахрланди.

Унинг таъкидлашича, Ислом фақат ибодат қилишдан иборат эмас. У илм олиш, улкан марраларни забт этиш, дунёга эзгулик улашиш динидир.

“Бир мўминнинг ютуғи кейинги авлодларга янгидан-янги марралар эшигини очади. Уларни улкан муваффақиятлар сари етаклайди”, дейди у.

Айни дамда Султон ибн Салмон Сауд Саудия космик комиссиясининг раисидир.

Шохрух УБАЙДУЛЛАЕВ
тайёрлади.

40 фазилат, 40 разолат

ИЛМ ОЛИШ ФАЗИЛАТИ

Эй фарзанд! Илм олишда ғайрат қил! Устозлар олдида сукут сақлаб, сўзларини жим эшит, яхши илмларни ёзиб, ёд ол...

Эй фарзанд! Одобнинг аввали эшита олишдир. Ҳар сўзловчининг гапини охиригача эшитиш одобнинг бошидир. Кишининг бағрикенг ва ўқимишли эканлиги бошқаларнинг гапларини эшита олиши билан белгиланади.

Аллоҳнинг инсониятга нозил қилган биринчи буйруғи ва сўзи – “Ўқи!” дир. Демак, инсон ўқиш, ёдлаш ва бошқаларга етказиш билан саодатманд бўлади. Бу буйруқни шараф билан адо этган Одам фарзандлари орасида энг фазилатли инсон Муҳаммад алайҳиссалом бўлганлар. Жаҳолат илм нури билан чекинади.

Илм олувчининг одоблари:

- ҳалол луқма ва кўп овқат емаслик;
- кўп гапирмаслик, кўп эшитиш;
- оз уйқу;
- яхши дўст-ҳамроҳ танлаш;
- Аллоҳ розилигини излаш – дунё учун эмас;
- солиҳ устоз танлаш;
- қалбда илмдан бошқага муҳаббат қўймаслик.

Исо алайҳиссаломга шайтон: “Сен Мехрибон Аллоҳнинг пайғамбарисан. Мана шу чўққидан сакра. Сени Аллоҳ Ўзи асрайди”, деб айтганида, Исо алайҳиссалом: “Эй малъун, мен дунёга имтиҳон топшириш учун келганман. Имтиҳон олиш учун эмас”, деб жавоб берганлар.

ИЛМСИЗЛИК РАЗОЛАТИ

Эй фарзанд! Илмсиз инсон мевасиз дарахтга ўхшайди. У жаҳолат ботқоғига ботишга ва ўз зиммасидаги одамийлик вазифаларини муносиб бажара олмасликка олиб боради.

Инсонни фаришталардан азиз қилган нарса илмдир. Инсонийлик қоидалари илмда мужассамдир. “Бешиқдан қабргача илм изла!” дейилади. “Илмдан бошқа нажот йўқ ва бўлмагай” деган Имом Бухорий ҳазратлари.

Жоҳил ўқимагани сабаб билимсиз бўлган нодон кишидир. Нодонлик инсоннинг энг хавфли душмани ва ёмон хулқларнинг манбаидир. Жоҳил киши бирон воқеа ёки бирон нарсанинг моҳиятини мулоҳаза қилишга фаросати етмайди. Чунки жаҳолат кишида худбинлик ва моддапарастликни пайдо қилади.

Эй фарзанд! Жоҳил пули кўп бўлса ҳам, маънавий фақир ҳисобланади. Инсон учун энг оғир мусибат илмсизликдир. Илмсиз одамнинг қалби тор, тушунчаси саёз, ҳамма нарсани дунё матоҳлари билан ўлчади. Жоҳилликнинг давоси илм олиш, олимларни сидқидилдан ҳурмат қилиш, уларнинг сўзларини ихлос билан эшитиш ва эшитганларига амал қилишдир.

Бир шоир олимнинг гўзал таърифлашича:

– Бир куни боғни кезиб юргандим, сўлиб ётган бир баргга кўзим тушди. У баргдан хушбўй тараларди. Дарҳол қўлимга олдим, ҳидлаб жуда хурсанд бўлдим.

Баргга:

– Сен гулмисан, анбармисан, бунча хушбўйсан? – деган эдим, барг айтди:

– Мен гул ҳам, анбар ҳам эмасман, оддий дарахт баргиман. Гуллар орасига тушиб қолиб, бир неча кун бирга бўлдим. Уларнинг ҳиди менга ҳам ўтди. Шу-шу хушбўй баргга айланиб қолдим.

Уйғун ҒАФУРОВ, Абдумутал ОТАБОЕВнинг
“40 фазилат, 40 разолат” китобидан

“Баёнул фурқон фи таржаматил Қуръон”

Аллома Мавлавий Ҳиндистоний йирик ўзбек муфассирларидан. Унинг “Баёнул фурқон фи таржаматил Қуръон” номли тафсири ўзбек тилидаги бошқа тафсирлардан таржима матнининг ўзига хослиги билан ажралиб туради. Асар эркин, оммабон бўлиб, халқ “Тафсири Ҳиндистоний”, олимлар таржиманинг хусусиятидан келиб чиқиб, “Изоҳли таржима” ҳам дейишади.

Асар 1985–1989 йилларда шўроларнинг таъйиқига қарамасдан ёзилгани билан эътиборга молик. Шогирдлар устозидан Қуръон оятлари маъносини эшитиб, ёзиб олиши ва тартиб билан жойлаштириши орқали тафсир вужудга келди. Олти жилдли бу нодир манба қўлёзма ҳолида халқимиз орасида тарқалди. Китобнинг ёзилиш жараёнидан хабардор кишиларнинг айтишича, устоз оғзаки тафсир қилиши асносида қўлёзмани уч шогирди кўчириб олган.

Олим Қуръони каримни тафсир қилишда “Тафсири Жалолайн”, “Тафсири Қози Байзовий”, “Тафсири Ҳусайний” каби машҳур асарлардан фойдаланган.

“Баёнул фурқон фи таржаматил Қуръон” китоби шакли, мазмуни, баён қилиш услуби жиҳатидан ўзига хосдир. У Қуръони каримнинг ўзбек тилидаги иккинчи таржимасидир.

Олим ҳақида хотираларда бундай дейилади: “Ҳожи Муҳаммадҷон қори Қуръони каримни Олтинхон Тўрадан сўнг (араб ҳарфида) иккинчи бўлиб ўзбек тилига ўғирди. Шу ўринда айтиш керак, Олтинхон Тўранинг Қуръони карим маънолари таржимаси 2400 саҳифадан иборат. Муҳаммадҷон Ҳўқандий таржимани содда тилда сезиларли даражада қисқартириб, 1640 саҳифага келтирган”.

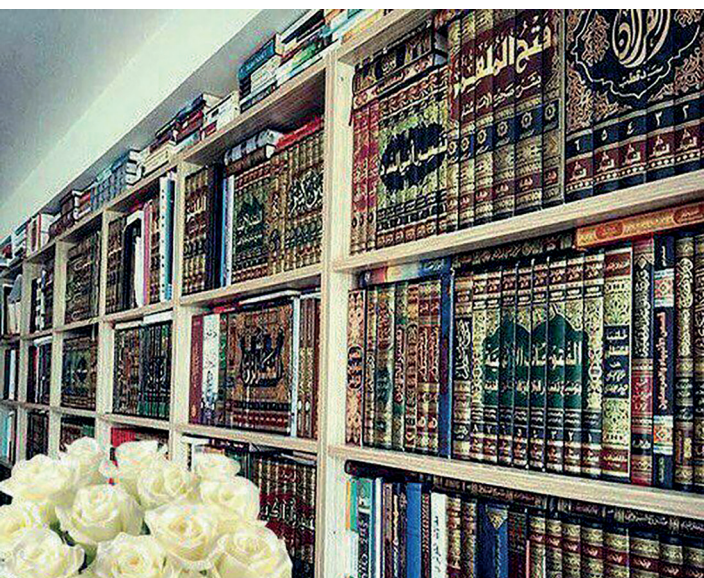
Асар қўлёзмаси ҳар бири беш поралик, 6 та китобдан иборат. Матнлар араб ёзувининг насх ва настаълиқ хатларида унча силлиқ бўлмаган қизғишроқ, мустаҳкам ҳамда қалин варақларга кўчирилган.

Тафсир ҳанафий мазҳаби ва мотуридия ақидасига биноан ёзилгани билан алоҳида эътиборга молик.

Матн ичида Қуръон илмлари ва фикҳга доир маълумотлар ҳам бор. Баъзи мансук оятларнинг сабаблари баён этилган. Жумладан, “зиҳор”, “хулуъ” ва “қасос” каби шаръий истилоҳларнинг фикҳий жавоблари баён этилган.

Муҳаммадҷон домла тафсир авом халқ ва талабалар учун эканини таъкидлаган бўлса-да, баён этилган фикҳий ва ақидавий масалалар, Қуръон илмларига доир истилоҳлар, Ислом тарихига оид маълумотлар олимлар учун ҳам бирдек фойдали экани исботланди.

*Манбалар асосида Ўзбекистон халқаро
ислом академияси исломшунослик
йўналиши 2-курс магистранти
Наргиза НИҒМАТОВА
тайёрлади.*

Ҳазрат Алишер Навоий бир наът ғазалининг матлаъсида Пайғамбаримиз Муҳаммад мустафо соллаллоҳу алайҳи ва салламга мурожаат қилиб айтади: Ё Расулуллоҳ, Наққоши азал, яъни Аллоҳ таоло сизнинг жамолингизни шу даражада гўзал, мукаммал, дилбар қилиб яратганки, уни таърифлаш борасида тил билан кўнгил талашиб қолади:

**На янглиз айлади тасвир оразинг Наққош –
Ки, наътинг айғали айлар кўнгул тил ила талош.**

Ўзбек адабиётида мумтоз наът

Дарҳақиқат, Аллоҳ таоло Пайғамбаримизни энг гўзал этиб яратди.

Улуғ ватандошимиз Алихонтўра Соғуний “Тарихи Муҳаммадий”нинг муқаддимасида бундай ёзади: “Мақташ ва улуғлашга чексиз қудратли Аллоҳ лойиқдурким, Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам нуруни халқ этиб (яратиб), анинг туфайлидин барча оламини яратди. Оламини яратишдан мақсади одамни яратиш эди. Мунинг ҳикмати эрса, олам халқига Ўзини танитиб, амр-наҳйини аларга билдириш эди. Шунинг учун инсонлар орасида алардан улуғ руҳлик, пок зотлик бир гуруҳ кишилар яратиб, Ўзи ила бандалари орасида ялавочлик (пайғамбарлик) вазифасини аларга топширди. Буларнинг энг аввали ҳамма инсонларнинг отаси Отамиз ҳазрат Одам Сафиюллоҳдир. Ҳаммаларидан афзали энг охириги Пайғамбаримиз Муҳаммад мустафо соллаллоҳу алайҳи ва саллам эрурлар”.

Ҳа, Пайғамбаримизнинг сийратларини ўрганиш иймоннинг, Ислоннинг моҳиятини англаш, икки дунё саодати сирларини ўрганиш демакдир. Аллоҳ таоло: “(Эй Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам,) Албатта, Сиз буюк хулқ узрадирсиз!” (Қалам сураси, 4-оят) дея марҳамат этди.

* * *

Эй, нубувват хайлиға хотам баний Одам аро,
Гар алар хотам, сен ул отким, эрур хотам аро.
Юз эшигинг туфроғига сурта олғайменму деб
Чарх қасридин Қуёш ҳар кун тушар олам аро.
Анжум ичра оразинг Меърож шоми ўйлаким,
Тушса дурри шабчароғе ҳар тараф шабнам аро.
Не учун киймиш қаро ҳар ён солиб жайбиға чок,
Фурқатингдин Казба гар қолмайдурур мотам аро.
Соф кўнглида юзунг меҳрини гўё асрамиш,
Туш чоғи ҳар кун қуёш акси эмас Замзам аро.
Машғале бўлмиш малак илгида равзанг бошиға,
Ой чароғи кечалар бу нилгун торам аро.
Қум эмас Батҳодаким, меҳри жамолинг ҳажридин
Зарра-зарра жисми бир-бирдин тўкулди ғам аро.
Йўл эмас, Ясрибда йиртибдур юзин тирноғ ила,
Мақдаминг то етмади ул водийи хуррам аро.
Итларинг махсусу маҳзундур Навоий, кошки
Кирса бу маҳрум ҳам ул зумрайи маҳрам аро.

* * *

Зиҳе бошинг уза ва-ш-шамс зеваридин тож,
Сочинг саводида тафсири лайлат-ул-меърож.
Нужум жавҳаридин тожи жоҳингга тарсиё¹,
Сипеҳр атласидин тахти рифъатингга дувож².
Саҳар яшил аламидин ливонг³ уза шуққа⁴,
Малак қалин ҳашаридин сипоҳингга афвож.
Беҳишт сори киши тийра гўрдин бормас,
Шафоатинг алифи тутмайин йўлиға сирож.
Ҳидоятинг қўлидин шарбати шифо топибон
Аники иллати куфр айлабон заифмизож.
Салоти хамсани адёнға⁵ айладинг носих,
Бу панжа бирла малакнинг юзига урдунг кож⁶.
Навоий ўлди чу муҳтожинг, айла раҳм ангаким,
Ғаний карим эрса ибромға⁷ эмас муҳтож.

Филология фанлари номзоди
Абдумурод ТИЛАВОВ наишга тайёрлади.

¹ Тарсиё – безаш, ² дувож – поёндоз, ³ ливо – байроқ, ⁴ шуққа – парча, ⁵ адён – динлар, ⁶ кож – кафт, ⁷ ибром – қисташ.

Шукрона айтурман Қодир Эгамга...

ИМОМ АЛ-БУХОРИЙ

Имом ал-Бухорий – улуғ аллома,
Буюк ҳадисшунос ҳам пири комил.
Жаноб Пайғамбарнинг доно сўзларин
Тўплашга сарф этди умридан кўп йил.

Бир саҳиҳ ҳадисни излаб гоҳида,
Кўп юртларни кезди пойи-пиёда.
Қанча йўл юрмасин кучи, қуввати
Кун сайин бўларди доим зиёда.

Унга куч бағишлаб илоҳий қудрат,
Эзгу мақсад сари йўлларди доим.
Аллоҳ Расулининг покиза руҳи
Доно умматини қўлларди доим.

Шу боис минг-минглаб саҳиҳ ҳадисни
Тасниф этмоқ учун қила олди ёд.
Табаррук устоднинг муборак номин
Ҳамиша эъзозлар миннатдор авлод.

ЧИРОҚ БЎЛАЙИН

Дунёга келмоқнинг кетмаги ҳам бор,
Умрининг бир куни битмаги ҳам бор.
Энг сўнгги манзилга кимнингдир олдин,
Кимнингдир сал кейин етмаги ҳам бор.

Гап қачон манзилга етишда эмас,
Қандай етишликда билсанг, ҳамма гап.
Юз йил яшасанг-у, бирор кимсага
Етказа олмасанг заррачалик наф.

Мен бундай умрни умр демасман,
Майлига, мен ундан йироқ бўлайин.
Қуёш бўлолмасам, розиман, аммо
Хонангни ёритган чироқ бўлайин.

Абдурахмон
ҚОДИРИЙ
(1934–2023)

АҲМАД ЯССАВИЙ ЎГИТИ

Беш кунлик дунёнинг ҳою ҳаваси
Ақлу идрокингни қўлингдан олса,
Ё бойлик, ё мансаб майи маст қилиб,
Қалбингга шайтоний васваса солса,
Менинг ҳикматларим имдодга келур.

Бидъату хурофот авж олиб элда,
Инсонлардан инсоф, иймон йўқолса,
Адолат ўрнини олиб жаҳолат,
Юрт тақдири ножинс, нокаса қолса,
Арвоҳим чирқираб фарёдга келур.

Шукрона айтурман Қодир Эгамга,
Халқимга бахш этди саодат-иқбол.
Яна қайтиб келди туркий заминга
Нурин сочиб қуёш – ҳурлик истиқлол.
Бугун авлодларим тоатга келур.

Энди турк демасдан, туркман демасдан,
Ўзбегу тожигу қирғиз ва қозоқ,
Бир падар фарзанди янглиғ яшангиз,
Ҳамиша ҳамкору ҳамжиҳат, иноқ,
Акс ҳолда, Туркистон барбодга келур.

Булуғур тумани

УНУТМАНГ

Бизлар – унутишга мойил одамлар,
Эсдан чиқарамиз ҳар қандай ишни.
Зотан, тез ўтиб кетар бу дамлар,
Унутманг, аёвсиз унутилишни.

Аллоҳни унутган одамлар билан
Яратган ҳақида сўзлашмоқ мушкул.
Етарки, Ўзидан шундайин тиланг,
Дўзах оловидан қутқарсин буткул.

Мен ўзни йўқотиб қўйсам ҳам майли,
Сенинг борлигингни унутмасам бас.
Чунки бору йўғим Ўзинг туфайли,
Зеро, Сендан бошқа ҳаммаси абас!

Ёрқинжон ҲАЙИТБОВ,
ГулДУ талабаси

ДЎЗАХДАН ҚЎРҚАДУРМАН

Ловуллаб ёнаётган,
Аланга олаётган,
Шайтон ўт қалаётган
Дўзахдан қўрқадурман.

Қайт, десанг қайтмаётган,
Раббим, деб айтмаётган,
Кофирни ямлаётган
Дўзахдан қўрқадурман.

Ҳар дам, ҳар соатдаман,
Зикринг-ла тоатдаман.
Умидим – нажотдаман,
Дўзахдан қўрқадурман.

Қодиржон АБДИЕВ,
Пастдарғом тумани

Такфир Исломнинг МОҲИЯТИГА ЗИДДИР

Ҳанафий мазҳабига кўра, иймон – Аллоҳнинг ҳузуридан Муҳаммад солаллоҳу алайҳи ва салламга келган барча нарсаларнинг ҳақ эканига тил билан иқрор бўлиб, қалб билан тасдиқлашдир.

“Тил билан иқрор қилиш” “Лаа илааҳа иллаллоҳу Муҳаммадур Расулulloҳ”ни талаффуз қилишдир. “Қалб билан тасдиқлаш” эса, юқоридагиларнинг барчасига қалбда заррача гумон ва шубҳа қолдирмай ишонишдир.

Ибн Умар ва Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳумодан ривоят қилинади. Набий солаллоҳу алайҳи ва саллам: **«Агар бир киши ўз биродарига “эй кофир” деса, иккисидан бири ўшандай (яъни, кофир) бўлади»**, дедилар (Имом Бухорий ривояти).

Демак, кимдир қалбида заррача иймони бор кишини “эй кофир” деса, ўзи диндан чиқиб, кофир бўлишидан кўрқсин.

Ҳанафий мазҳабининг машҳур уламоларидан Ибн Нажим раҳматуллоҳи алайҳ: “Агар бу масалада кофир дейиш учун тўқсон тўққизта далил бўлса-ю, кофир демаслик учун биргина далил бўлса, тўқсон тўққизни қўйиб, бир далилни олиш керак”, деган.

Шунингдек, биргина далил инсоннинг иймони борлигини тасдиқласа, уни мусулмонлар сафида олиб қолиш қолган мусулмонларнинг зиммасига юкланади.

Аҳли сунна вал жамоа ақидавий мазҳаби уламолари бу каби ҳадисларда зикр этилган ишларга йўл қўйган мўмин қилаётган ишида қатъийлик билан аниқ фарзни инкор қилмаса ва ҳаромни ҳалол демаса, шариат тақиқлаган муҳокамага киришмаса, кофир бўлмайди, балки катта гуноҳ қилган бўлади, деб хулоса қилганлар.

Анас розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади. «Набий солаллоҳу алайҳи ва саллам: **«Уч нарса иймоннинг аслидандир: “Лаа илааҳа иллаллоҳ” деган кимсага тегмаслик; гуноҳи туфайли уни кофирга чиқармаслик; амали туфайли уни**

Исломдан чиқармаслик», дедилар» (Имом Абу Довуд ривояти).

“Калимаи шаҳодатни айтиб, ўзининг мусулмонлигини билдириб турган кишига тегмаслик, унинг жонига, молига зарар етказмаслик зарур. Зоҳирида мусулмон кўриниб, Ислом буюрган амалларни қилаётганлар билан мусулмонча муомала қилинаверади. Кишиларнинг ички сирлари ва ҳисоб-китоблари Аллоҳнинг Ўзига ҳавола! “Лаа илааҳа иллаллоҳ”ни айтиб, зоҳирида мусулмон бўлиб кўринган одамни қилган гуноҳи туфайли кофирга чиқармаймиз. У кофир эмас, осий мўмин бўлади. Калимаи тавҳидни айтиб, зоҳирида исломни кўрсатиб турган одамни амали сабабли Ислом дини, Ислом миллатидан чиқармаймиз. Бундай одамларга амалига яраша тайин қилинган шаръий жазо берилади. Эътиқоди бузилмаса, Исломдан чиққан ҳисобланмайди. Умумий қоида – шу!” (Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф раҳимаҳуллоҳ).

Бугунги кундаги катта хатолардан яна бири – куфр ҳақидаги умумий фатво якка шахсга татбиқ этилаётганидир. Масалан, уламоларнинг фатвосида “фалон тоифага мансуб кишилар кофир бўлади”, дейилган. Бу эса шу тоифага мансуб кишиларнинг ҳаммаси кофир дегани эмас. Бир шахсга нисбатан куфр фатвосини беришдан олдин у ҳақда сўраб-суриштириб, аниқлик киритиб, шахсан баҳс олиб бориб, унинг куфрда экани исботлансагина, бўйнига қўйиш лозим бўлади.

Ақида илми уламолари: “Баъзи бир гаплар куфр бўлиши мумкин. Ўша гапни айтган кофир бўлади, деган ҳукм ҳам чиқиши мумкин. Аммо шу гапни айтган шахсни ҳужжат, далил билан исботланмагунча кофир деб ҳукм чиқарилмайди”, деганлар.

Аллоҳ таоло Нисо сурасининг 10-оятида: **“Албатта, етимларнинг молини зулм ила еганлар, қоринларига оловни еган бўлурлар. Ва, шубҳасиз, дўзахга кирур-**

лар”, деган. Ушбу ояти каримадаги кўрқитиш, бошқа оятларда ҳам бор. Аммо мана шу оятга биноан, аниқ бир шахсга келганда бу одам, албатта, дўзахга тушади, деган қатъий ҳукм айтилмайди.

Аҳли қибла бўлган бир кишининг бу каби ҳолатларда дўзахга киришига даб-дурустан гувоҳлик бериш мутлақо хато ва савиясизликдир. Чунки у мазкур оят маъноси ва ҳукмини билмаслиги мумкин. Билгач, гуноҳидан тавба қилиши, шу гуноҳни ювадиган савоб ишларни бажариши мумкин.

Киши куфр гапни айтгани учун қозининг ҳузурига келтирилса, қози гувоҳларнинг даъволаридаги масала – куфр гапни айтгани ҳақида сўрайди. Агар айтганидан тонса, қўйиб юборилади. Чунки гапдан тониш тавба ҳисобланади.

Агар айбдор мен бу гапнинг куфр эканини билмасдим, деса, унга тушунтирилади. Бундан кейин ҳушёр бўлишни уқтириб, қўйиб юборилади. Аммо мен бу гапни билиб айтдим, динимдан қайтдим, деса, уни тавба қилишга чақирилади ҳамда тавба қилгунига қадар қамаб қўйилади...

Куфр гапни очик айтган ва тан олиб турган одамга Ислоннинг муомаласи шундай бўлгач, иймонини тасдиқлаётган ва Ислонга имкон қадар амал қилаётганларни турли баҳона ва асосиз сабаблар билан кофирга чиқариш ва уларга турли кўринишдаги зулмни раво кўриш ақидамызга мутлақо тўғри келмайди.

Манбалар асосида

Камолиддин ҲАМРОҚУЛОВ,
Акмалхон АХМЕДОВ тайёрлашди.

Камолиддин Ҳамроқулов 1965 йили Наманган вилояти Норин туманида туғилган. 1987–1991 йилларда Имом Бухорий номидаги Тошкент ислом институтида таҳсил олган. 1991 йили Норин туманидаги “Ҳаққулобод” жоме масжидига имом-ноиб, 1994 йилда эса, имом-хатиб этиб тайинланган. 2003 йилда Норин туманининг ҳам бош имом-хатиби бўлди.

Балиқ иммунитетни кўтаради

Балиқнинг хонбалиқ, кизил балиқ, зоғора турлари омега-3 ёғ кислота-лари ва рух микро унсурига жуда бой. Бу моддалар инсон иммун тизимини мустаҳкамлаш хусусиятига эга. Тадқиқотларга кўра, рух шамоллаш ва риновируслар кўпайишининг олдини олади ва даволаниш жараёнини тезлаштиради. Денгиз карами ҳам рухга бой маҳсулотдир.

Банан хотирани мустаҳкамлайди

Банан хотирани кучайтиришга ёрдам беради. Унинг таркибига кирувчи моддалар мияда қон айланиши ва асаб тизимига ижобий таъсир кўрсатади. Бундан ташқари, банан истеъмол қилиш тушқунликдан чиқишга ёрдам беради.

Помидор шарбати

Бу шарбат саратон касаллигининг кўпгина турларидан ҳимоя қилади. Маълумки, янги узилган помидор шарбатида ликопен моддаси кўп бўлади.

Ликопен оғиз бўшлиғи, ўпка, меъда, жигар, кўкрак безлари, бачадон бўйни ва тўғри ичакда саратон пайдо бўлиши хавфини камайтиради.

Йўталга қарши компресс

Қайнатилган картошка иссиқлигича полиэтилен пакетга солиниб, унга озроқ ўсимлик ёғи қўшилади, сўнгра пўстлоғидан тозаламасдан яхшилаб эзилади. Ҳосил бўлган қоришма сочиқ ёки икки-уч қават матога ўраб, беморнинг кўкрагига қўйилади.

Тарихи Муҳаммадий

(Давоми. Бошланиши ўтган сонларда.)

УҲУД ҒАЗОТИ

Шунинг билан сўз кесилиб, иш бошланди. Расулуллоҳ раъйиларини тўсган кишилар ўқундилар. Туғ-байроқлар боғланди. Муҳожирлар туғини Мусъаб ибн Умайрга топширдилар. Ансорлардан Ҳазражлар туғини Ҳубоб ибн Мунзирга, Авсларнинг туғини Усайд ибн Ҳузайрга бердилар. Араблар одатларича, туғ кўтарган киши шу байроққа қарашлик қабилага бошлиқ бўлиб танилур эди. Шундоқ қилиб Пайғамбаримиз мингга якин аскар билан Мадинадан чиқдилар. Шу чоғда яна бир томондан келаётган қалин аскар қораси кўринди. Аларни кўриб Расулуллоҳ:

– Булар кимдур? – деб сўрадилар. Улар эса Абдуллоҳ ибн Убайнинг тарафдорлари, ёрдам учун чиққан яҳудийлар эди. Мушриклар учун кофирлардан ёрдам сўрамаймиз, деб Пайғамбаримиз аларни қабул қилмадилар. Чунки аларнинг чин кўнгиллари билан ёрдам беришларига ишона олмас эдилар. Кўп жойда улардин хиёнатлар кўриб, ишонишлари йўқолган эди.

Сўнгра аскарни кўрик қилиб кўздин ўтказдилар. Аскар ичида ёшлари ўн бешдан ўзмаган бир мунча болалар бор бўлиб, уларни қайтардилар. Улар ичида Рофеъ ибн Хадидж, Самура ибн Жундаб номлик икки бола бор эди. Рофеънинг онаси келиб:

– Ё Расулуллоҳ! Ўғлим Рофеъ ўқ отишга уста, унинг мерганлиги бордур. Душманга қарши иш кўрсата билур, – дегандин кейин унга ижозат қилдилар. Буни англаб Самура ибн Жундаб отаси қошига йиғлаб келди.

– Расулуллоҳ Рофеъга рухсат бердилар, мени эса аскарликдан қайтардилар. Йўқ эрса иккимиз курашганда мenden ул йиқилур эди, – деди. Расулуллоҳ буни англаб, бу иккисини курашга солдилар. Ўзи дегандек, Самура Рофеъни курашда йиқди. Сўнгра бунга ҳам ижозат бердилар. Мадина болаларидин шу

икки ўғил аскарликка олиниб, қолганлари қайтарилди.

Шундоқ қилиб, Расулуллоҳ кечани шу жойда ўтказдилар. Тонг саҳари билан қўшин душманга қараб кўзгалди (7-шаввол 3-ҳижрий йили шанба куни). Уҳуд тоғи билан Мадина оралиғида Шовт (Шайхайн) деган жойдаги хурмолик боққа келганларида, бомдод намозининг вақти бўлди. Мана шу жойга келганда мунофиқлар раиси Абдуллоҳ ибн Убай бузукчилик қилиб, ўзига қарашлик 300 киши билан Ислом аскарларидан айрилиб Мадинага қайтди. Бу мунофиқнинг мақсади аскар ичига бузғунчилик солиш эди. Бу ишга баҳона қилиб айтган сўзи шул эрдиким:

– Муҳаммад ўзи чакириб биздан кенгаш сўради. Сўнгра ёши улуг, тажрибалик кишиларнинг сўзларини қолдириб, ёш-яланг, соқолсиз йигитларнинг айтганини қилди. Энди ишнинг оғирлигини кўра туриб, кучлик душман қаршисига чиқиб, ўзимизни ўлимга нечук тутқаймиз, – дер эди.

Ўз уруғ-аймоғидан бир неча саҳобалар унга ялиниб-ёлвориб йўлдан тўсган бўлсалар ҳам, аларнинг сўзларини қабул қилмади. Уч мингдан ортиқ душман аскарига қарши чиққан Ислом аскарининг борлиғи бир минг чамасида эди. Буларнинг уч юзи мунофиқлар бўлиб, аскар сафидан чиқиб кетдилар. Буни кўриб, қолган аскарлар ҳам бузилаёзган эди, лекин уларни Аллоҳ сақлади. Душман қаршисига келган чоғларида бу ишнинг бўлиши мусулмонларга қаттиқ таъсир қилди.

Бу мунофиқларга қандоқ чора қўлланиш ҳақида мусулмонлар иккига бўлиндилар. Бир бўлаклари уларга аввал уруш очмоқ, сўнгра душманлар билан чорпишмоқ фикрида бўлсалар ҳам, Пайғамбаримиз бошлиқ иккинчи томонлари уларни ҳозирча ўз ҳолларига қолдириб турмоқни маслаҳат кўрдилар. Мана шу мунофиқлар ҳақида шу оят тушди: **“وَاللّٰهُ اَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوْا “Валлоҳу аркасахум би-ма касабу”** [Нисо, 4/88]. Маъноси: **“Бу мунофиқлар қилган ёмон ишларининг сабаби-**

дан аларни Аллоҳ тескари қилиб, иймондин куфрга қайтарди”, демакдур.

Бу оят ингандин сўнгра у мунофиқлар ўз ҳолларича қолдирилди. Сўнгра ислом аскари душманга қарши юриб, Уҳуд тоғига етдилар. Душман ўрамасидан сақланиш учун Расулуллоҳнинг амирлари билан Уҳуд тоғига орқаларини бериб, душманга қарши саф боғладилар. Аммо Қурайш кофирлари бўлса, бу тоғ қаршисидаги кенг сойга келиб қўндилар. Сўнгра ҳар икки томон ўз аскарининг ясоғига киришди. Душман аскарининг ўнг қўлида Холид ибн Валид турди. Жовонғар (сўл қўл)да Икрима ибн Абу Жаҳл турди. Ғўл (марказ)да Абу Суфён туғ-байроғи билан турган эди. Пиёда аскарларга Сафвон ибн Умайя бошлиқ бўлиб белгиланди. Аскар қочмасин деб, қўшиқчи хотунларни ташвиқ қилиш учун саф ортига қўйдилар.

Расулуллоҳ буларга қарши аскар ясолин тузиб, Холид ибн Валидга қарши Зубайр ибн Аввомни қўйдилар. Ислом аскари ичида ўқотар мерганлардан эллик киши бор эди. Аларга Абдуллоҳ ибн Жубайрни бошчи сайлаб, аскар ортини сақламоқ вазифасини унга топширдилар. Бу эллик мерган аскар орқасидаги тоғнинг этаги белининг устига жойлашган эдилар. Бу ишларнинг барчаси Расулуллоҳнинг кўрсатганларича бажарилди. Расулуллоҳ мерганларга айтдиларким: – Агар биз душманни енгар бўлсак ёки улар бизни енгсалар, ҳар ҳолда бу тутмиш ўрнингизни қўлдан бермагайсиз. Чунки бу ўрин бўш қолган чоғда, бир фирқа душман аскар шу томондин келиб чопул этмак имконияти туғилур эди. Ул чоғда аскарнинг орқаси ўралиб, чамбар ичида қолиш мумкин бўлганликдан, Расулуллоҳ бу ерни бўш қолдирмасликка қаттиқ топшириқ бердилар. Агар отлик душманлар шул ёқдин чопул қилур бўлсалар, аларга қарши ўқ ёғдиришга буюрдилар.

– От устида келаётган ҳужумчи аскарлар қаршиларидадан отилган ўқларга чидаб туrolмас, – дедилар. Сўнгра аскар устига келиб, аларнинг сафларини тузиб тўғриладилар. Чунки мўминларнинг намозда тўғри саф боғламоқлари, аскарлар урушда сафларини тўғри тузмаклари Расулуллоҳ суннатларидур. Бундин кейин Пайғамбаримиз аскарга қараб айтдиларким:

– Эй мўминлар! Биродарим Жаброил кўнглимга шул сўзларни солди. Шундоқким, ҳеч кимса энг сўнгги ризқини еб тугатмагунча дунёдан кетмас. Ризқи тугамаган банданинг ўлиши мумкин эмас. Унинг ризқини озайтириш ёки кўпайтириш ҳеч кимнинг қўлидан келмас. Бандага ризқ келиши ҳар қанча кечикиб қолса ҳам, яна унга ўлчанган ризқи етмай қолмас. Энди шундоқ бўлса, эй мўминлар, ризқингларни ҳалол касб билан талаб қилинглр, бунинг кечикканлигига шошилиб, ўзингларни ҳаром-ҳариш нарсаларга урманглр. Ҳалоллик билан касб қилсанглр, ҳалол ризқ етказишга Аллоҳ кафилдур. Бош танга, тан бошга қандоқ бўлса, мўминлар ҳам бир-бирларига шундоқдур. Бирларига етган зиён бирларига етгандек бўлур. Қайси қўшинда бирлик, чидамлик бўлса, бошқаларга албатта ғалаба қилур! – дедилар.

Сўнгра Расулуллоҳ қўлларига бир қилич олдилар, ул қиличда арабча шул шеър ёзилмиш эди:

فِي الْجُبُونِ عَارٌ وَفِي الْإِقْدَامِ مَكْرَمَةٌ
وَالْمَرْءُ بِالْجُبُونِ لَا يَنْجُو مِنَ الْقَدَرِ

“Фил жубуни орун ва фил-икдоми

макруматун

Вал маръу бил жубуни ло янжу

минал-қадари”.

Маъноси: “Қўрқоқлик номус келтирур, бо-тирлик давлатга еткарур. Қўрқиб қочмоқ билан ҳеч киши тақдирдин қутула олмас,” демакдур.

Яна аскарга қараб:

– Бу қилични ким олгай, бунинг ҳаққини ким адо қилгай? – дедилар. Анда аскарлардан бир тўп киши:

– Биз олгаймиз, ё Расулуллоҳ, – деб қиличга қўл узатдилар. Булар ичида Абу Бакр Сиддиқ, ҳазрати Умар, ҳазрати Али, Зубайр ибн Авом – шу тўртовлари ҳам бор эдилар. Аларга қилични беришдан тўхталиб, бошқа бир кишини кутгандек бўлиб тўхтаб турдилар.

Алихонтўра СОҒУНИЙнинг
“Тарихи Муҳаммадий” асарида

Давоми бор...

Сувни суннатга мувофиқ ичишда шифо бор...

Анас розияллоҳу анҳу ривоят қилган ҳадисда: «Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам ичимлик ичганда уч марта нафас олар эдилар ва: **“Мана шу қондирувчироқ, безарарроқ ва сингувчироқ”**, дер эдилар», дейилади (*Тўртовлари ривоят қилишган*). Сувни ўтириб, оз-оздан ичиш ва исроф қилмаслик борасида набавий таълимот бор.

Сувнинг фойда-зарарлари ҳамда уни суннатга мувофиқ ичиш хусусида диетолог, нутрициолог, эндокринолог **Осиё ИСМОИЛОВА** билан суҳбатлашдик.

– Ассалому алайкум. Сувни тўғри танлаб, тўғри ичиш муҳим. Сув ичиш оддий ҳолат бўлиб кўринса-да, аслида ундан шифо топиш учун билишимиз керак бўладиган масалалар нималардан иборат?

– Аллоҳ берган неъматларни тўғри истеъмол қилиш энг яхши шифо эканини кўпчилик билмайди. Жисмимиздаги лимфа тизими танамиздаги зарарли моддаларни чиқаришга хизмат қилади. Унинг ишлаши бевосита сув билан боғлиқ. Сув кам ичиш лимфа тизими фаолияти қийинлашиб, қон қуюқлашиши, ўт қопи муаммолари, қон босими кўтарилиши ёки пасайишига сабаб бўлади. Қонни суюлтириб, уни тозалайдиган омил бу – сув. Инсон вазнига кўра сув ичиши керак. Кўпинча ўртача 2,5 ёки 3 литр сув истеъмол қилинади. Сув ичиш масаласида энг тўғри усул Пайғамбаримиз Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг суннатлари – ўтирган ҳолатда, шовилмай ичишдир.

– Куннинг қайси вақтларида сув ичган яхши?

– Сувни ҳар қандай вақтда ичса бўлади. Бироқ кўп инсонларда нотўғри овқатланиш ва сувни етарлича ичмагани

сабабли кечга яқин, яъни шомдан кейин терида шишлар пайдо бўлади. Бу шишлар аслида буйракда муаммо борлигини билдиради.

– Сувни тўғри ичишнинг озишга таъсири борми?

– Сув инсонни оздирмайди. Ёғ – эриши қийин бўлган қуюқ модда. Бу моддани инсулин гормони танага қоплаб беради. Масалан, оддий идишингиздаги ёғни сув билан юволмайсиз. Махсус восита бўлмаса, баъзи ёғлар кетмайди. Инсон сувни вақтида ва етарли миқдорда истеъмол қилса, озиши мумкин.

– Кўп қаватли уйлардаги сувлар, қудуқ сувларининг фойдали ва зарарли жиҳатларига тўхталсангиз.

– Кўп қаватли уйларда яшовчи аҳоли хлорли сув ичишдан эҳтиёт бўлишлари зарур. Хлорли сувни шиша ёки сирли идишда тиндириб, сўнггра қайнатиб ичиш керак. Қайнатилган сувни яна қайнатиш зарарлидир.

Бугун сувни филтрлаб берадиган турли жиҳозлар кўпайди. Шулардан фойдаланиш мумкин. Дўконларда сотилаётган дистилланган сув ҳам минералларга бой.

Соғлом бўлай десангиз, ичаётган сувингизга эътиборсизлик қилманг.

Камола АДАШБОЕВА
суҳбатлашди.